ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

40 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 707
17. јул 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

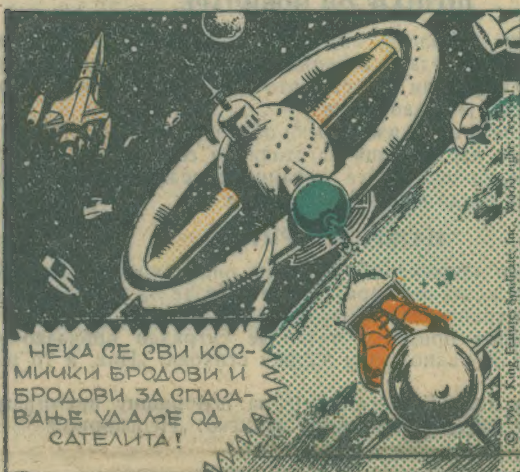

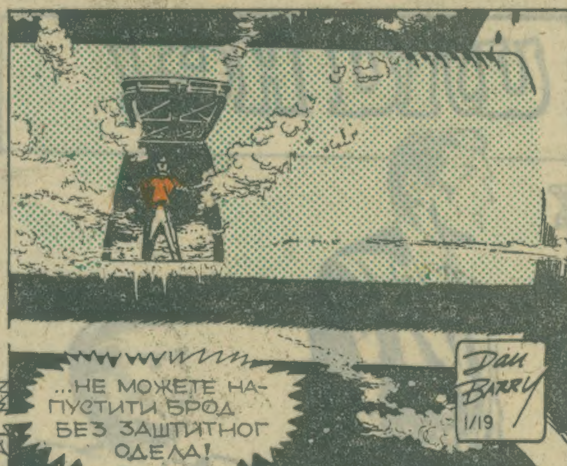

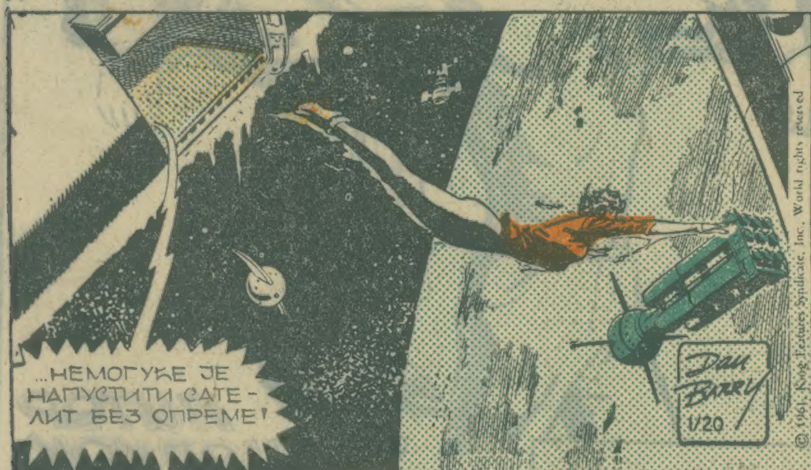

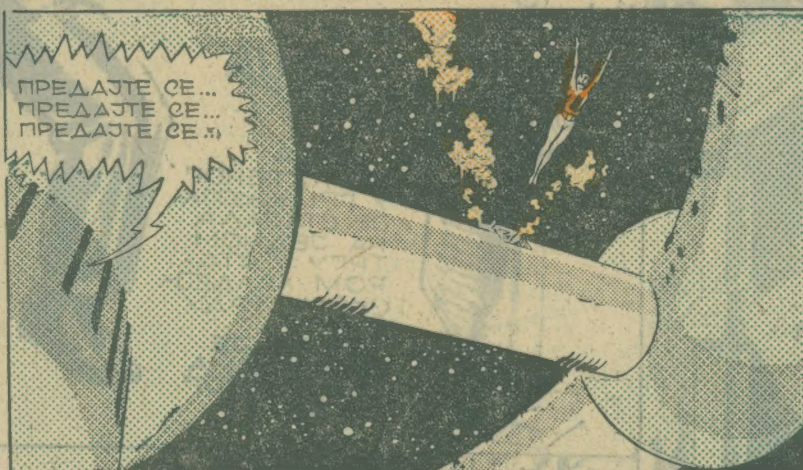

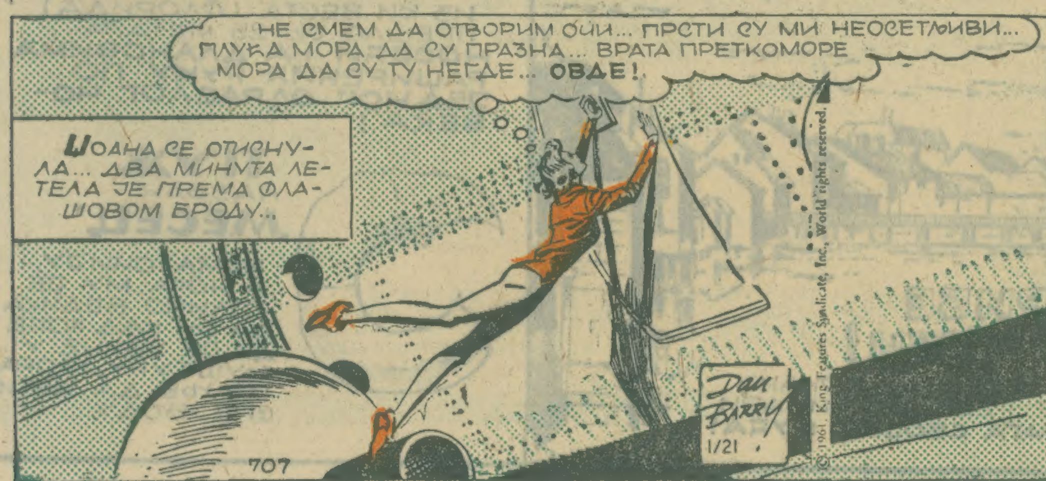

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

КРВАВА МОНЕТА

Године 1835. руски цар Никола I наредио је да се, по угледу на баварски талир, искује новац на коме би били представљени сви чланови царске породице. Међутим, када је први примерак новца био показан цару, њему се учинило да царица изгледа на њему старија но што је у природи. Схвативши то као увреду, наредио је да се уметник који је израдио новац казни. Царски сатрапи буквално су пребили човека, тако да је умро под батинама. Педесет комада новца обливених крвљу цар је својеручно поделио највишим дворским достојанственицима као знак своје милости. Неколико примерака „крваве рубље“ чува се данас у музејима.

НЕРОНОВА ЕЛЕКТРОМАСАЖА

Лични лекар римског цара Нерона лечио је овога по злу чувеног владара електрокупкама. То се овако одвијало: у мању дрвену каду пуштали су рибе које је природа обдарила органима који стварају електрични напон. Нерон се купао у тој води. Лекару није било нимало лако да лечи таквог једног деспота као што је био Нерон. Али, како ни Тацит а ни Светоније, летописци старог Рима, ништа не говоре о некаквом кажњавању Нероновог лекара, може се претпоставити да је лечење било успешно.

Природне лепоте наше земље

ЗРМАЊА

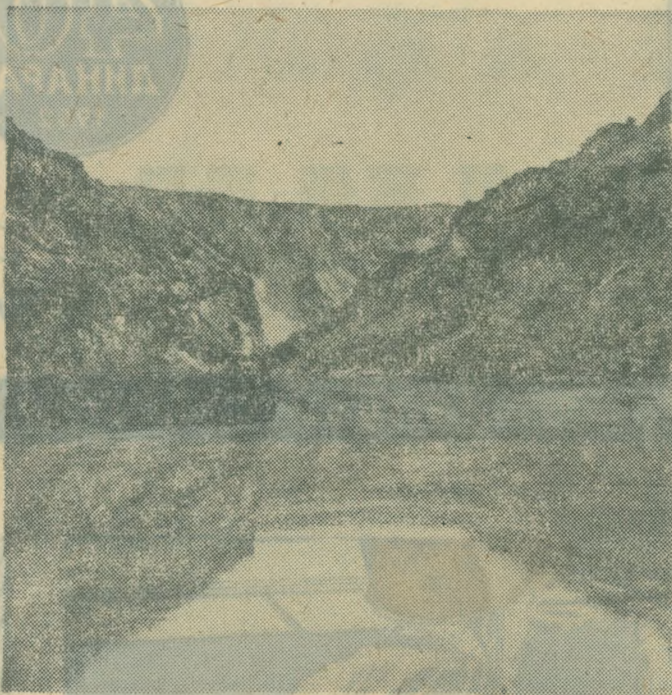

ЗРМАЊА ПРЕД УШЋЕМ

ЗРМАЊА извире из јаког крашког врела, испод високог облука усеченог у западне огранке Бобије. Врело лежи на висини од 395 м изнад Јадрана, а даје просечно 3 м³ воде у секунди. Зрмања утиче у Новиградско море, које је каналом Жадрилом у вези са Јадранским морем. Дугачка је 69,2 км. Њен слив има површину од 780 км² и просечну надморску висину од 403 м. У горњем току Зрмања се пробија кроз узану клисуру дубоку до 600 м, која је у средњем току плића. У доњем току, низводно од Обровца, она се пробија кроз кањон дугачак 10,9 км а дубок до 170 м. Корито Зрмање је широко у горњем и средњем току 6—20 м, а дубоко 0,4 до 0,8 м. У доњем току оно достиже ширину до 70 м и дубину од 3 до преко 10 м, па је пловна до Обровца за бродове обалске пловидбе.

На Зрмањи се налази неколико водопада и слапова. Највећи међу њима је Ковачевића слап у Доњем Ервенику; он је висок 50,4 м. Половића слап код Мокрог поља висок је 23 м, а у Жегари су два: први је висок 17 м, а други 23,3 м. На Крупи, притоци Зрмање су два слапа: први је висок 7,2 м, а други 27. Зрмања уноси у Новиградско море сваке секунде просечно 22,7 м³ воде. Највиши водостаји на њој су у новембру и децембру, а најнижи у августу и септембру.

ДНЕВНИК ПИСАН ПРЕ 300 ГОДИНА

Семјуел Пекс (1633—1703), иначе шеф енглеског админалитета познат је као и хроничар седамнаестог столећа. Био је духовит и на овај висок положај дошао је захваљујући својој интелигенцији, савесности и изванредној марљивости.

Преко целог дана, заузет важним државним пословима, покојни пут бежећи да проведе весело вече у крчмама или на састанцима са пријатељима, он никада није пропустио да по ноћи седне и при светлости свеће запише гушчијим пером дневне догађаје.

Свој дневник писао је он пуних девет година од 1660—1669 кад га је почео издавати вид. У току тих девет година, он је написао око 1,250.000 речи.

Поред крупних догађаја свог времена: лондонске куге и пожара, говори о изгредима и интригама Чарлсовог двора и скандалима међу људима од „угледа“.

Необичан конкурс

У Сиднеју (Аустралија) је одржан један од најнеобичнијих конкурса женске лепоте. Преко 500 девојака које су учествовале на овом конкурсу морале су обријати главу, јер су то услови такмичења захтевали. Све је то било потребно да би се изабрала „лепотица са најлепшом лобањом“.

АНЕГДОТЕ 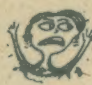

БАЛЗАК У ИНОСТРАНСТВУ

Када је француски књижевник Балзак први пут посетио Беч, нити је знао језик нити је познавао аустријску монету. Када би узео кочију никад није знао колико треба да плати нити је разумео иједну реч коју би му упутио кочијаш.

Искуство је научило Балзака да новац говори универзалним језиком. Када би се довезао до жељеног места, Балзак би пружио кочијашу само један новчић. Ако би човек и даље држао испружену руку, Балзак би додао још један новчић. Додајући полако новчић по новчић, Балзак би пажљиво посматрао возачево лице.

У тренутку када би се на кочијашевом лицу појавио осмех, Балзак је знао да је дао новчић више. Узео би тај последњи новчић назад и напуштао кочију.

У ДОКОЛИЦИ

Владар једне европске државе позвао је за време своје посете Паризу књижевника Александра Диму да би му прочитао своје песме које је, према сопственим речима, испевао у часовима доколице. Када је на крају владар затражио од Диме да му каже своје искрено мишљење о песмама, Дима је одговорио:

— Мислим о њима исто оно што би ваша висост мислила када би мени пало на уму да у часовима доколице владам вашом земљом.

ЗАБОРАВНИ НАУЧНИК

Једном, враћајући се кући, чувени научник Алберт Ајнштајн неочекивано се обратио кућепазитељу:

— Опростите, знате ли можда где живи професор Ајнштајн?

— Па... па ви сте професор Ајнштајн!?

— То ја знам. Али, заборавио сам на ком спрату је мој стан.

ПОЗНАЈЕ ОН НОВИНАРЕ

Истакнути мађарски скулптор Жигмонд Кишфалуди-Штребл шетао је једном с Бернардом Шоом по лондонском Хајд-парку. Угледавши једног фото-репортера који их је пратио у стопу, Шо је рекао вајару:

— Знате ли шта би изистински обрадовало овог младића? Када бисмо се нас двојица спустили на све четири и тако, четвороношке, почели да се шетамо по трави. Такву фотографију могао би да прода за лепе паре.

НАЈКРАЋА КРИТИКА

Позоришни критичар Гласбренер окладио се једном с једним својим колегом и пријатељем који ће од њих двојице да напише најкраћу али одговарајућу критику.

Гласбренеров пријатељ овако је сутрадан приказао у листу за који је радио једну збирку стихова: „Пих, и то ми је стих!“

Кроз два дана Гласбренер је за позоришну премијеру драме која се звала „Бедно вече“ написао: „Неоспорно!“

КОД ЕЛЕКТРИЧАРА

— ДА ЛИ МОЖЕТЕ ДА МИ ПОМОГНЕТЕ, МОЈИ СВИЦИ НЕЋЕ ДА СВЕТЛЕ?

Мало статистике

Пре две године укупан број становника на свету износио је три милијарде и 160 милиона. Годишњи прираштај у просеку је 1,8 одсто. У Европи, међутим, просек износи 0,9%, док је у Латинској Америци много виши: износи 2,6% и Африци 2,3%.

ЦИРКУСКИ

ДАНАС СУ У ЦИРКУСУ ОПРАЛИ РУБЉЕ

Ripley's — Веровали или не!

ГЛАВЕ КОРИНТСКИХ СТУБОВА

ЗА КОЈЕ СЕ СМАТРА ДА СУ НАЈЛЕПШЕ УКРАШЕНЕ, ИНСПИРИСАНЕ СУ БОДЉИКАВИМ ЛИШЋЕМ СРЕДОЗЕМНЕ БИЉКЕ **ТРАТОРАК** (ACANTHUS)

СТАТУА

ОВНА ЗАПЛЕТЕНОГ У ГРМУ, КОЈА ЈЕ СТАЈАЛА НА ЈЕДНОМ ТРГУ У СТАРОМ ХАЛДЕЈСКОМ ГРАДУ УРУ, **БИЛА ЈЕ НАЧИЊЕНА ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА!**

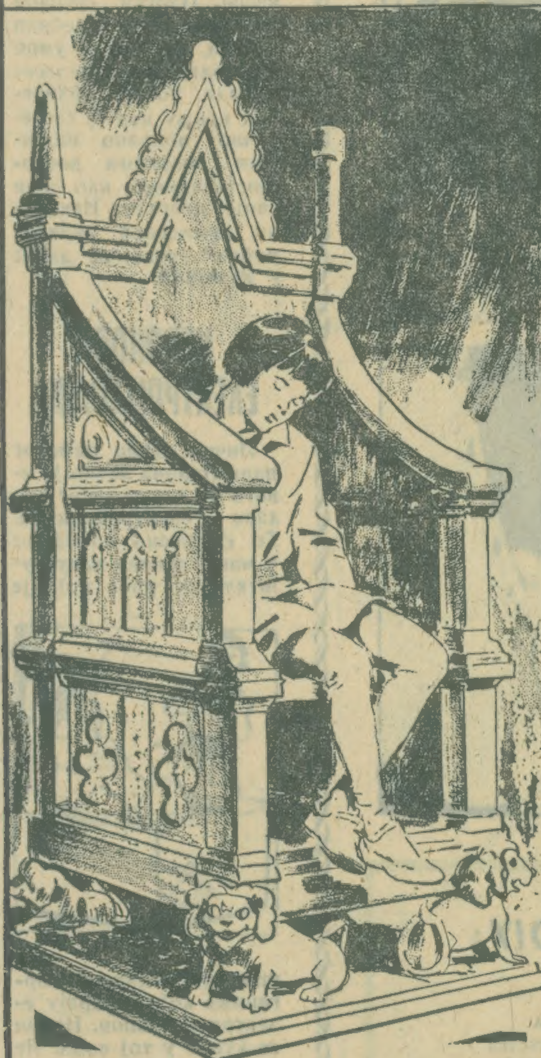

КРУНИДБЕНА СТОЛИЦА

У ВЕСТМИНСТЕРСКОЈ ОПАТИЈИ, НА КОЈОЈ СУ, ПОЧЕВ ОД 1327 ГОДИНЕ, КРУНИСАНИ СВИ ЕНГЛЕСКИ ВЛАДАРИ, ПОСЛУЖИЛА ЈЕ ЈЕДНЕ НОЋИ КАО „ПОСТЕЉА“ ВИЛИЈЕМУ ЛЕНОКСУ, ЛОРДУ ОД РОСА — **КОЈИ ЈЕ ТАДА ИМАО 12 ГОДИНА!**

ПИТЕР ЏЕЈКОК

ИЗ КИ ВЕСТА (ФЛОРИДА) ПРЕШАО ЈЕ 25 МЕТАРА **НОСЕЋИ НА ДЛАНОВИМА РАШИРЕНИХ РУКУ ПО ЈЕДНОГ ОДРАСЛОГ ЧОВЕКА!**

РИБЕ У КУЋИ!

У ФРАНЦУСКОМ ГРАДИЋУ ОРНАНУ КРОЗ КОЈИ ПРОТИЧЕ РЕКА ЛУ РИБАРИ **ЛОВЕ РИБЕ СА ПРАГА СВОЈИХ КУЋА!**

ПУЖ НАЗВАН „МЕСЕЦ“

НЕМА ОЧИЈУ, А НОГА МУ ЈЕ ТОЛИКО ВЕЛИКА ДА ОН КАД ХОЋЕ ДА ЈЕ УВУЧЕ У ЉУШТУРУ, МОРА ИЗ ЊЕ ДА ИСТИСНЕ ВОДУ

WALT DISNEY ПАЈА ПАТАК

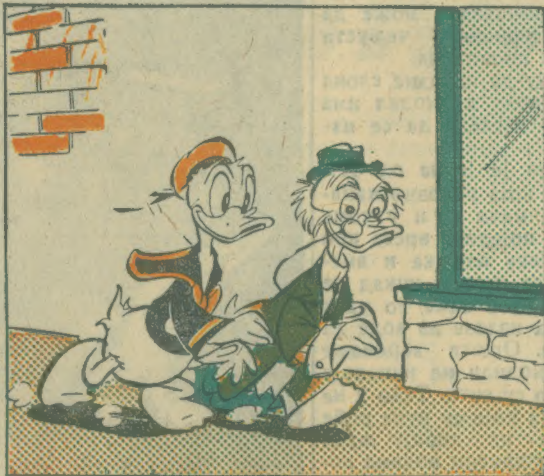

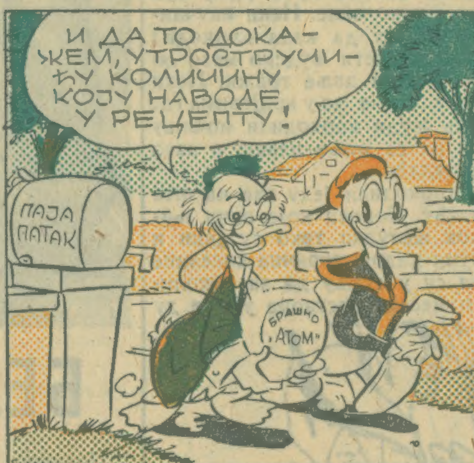

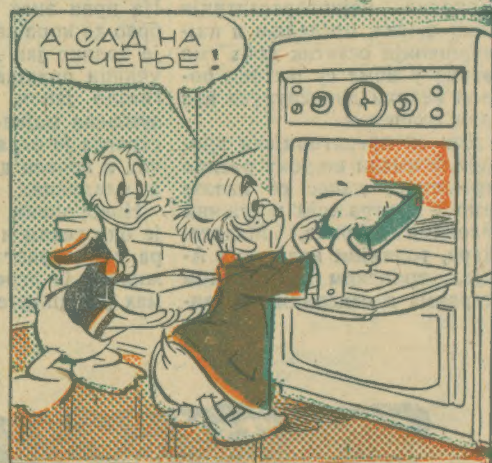

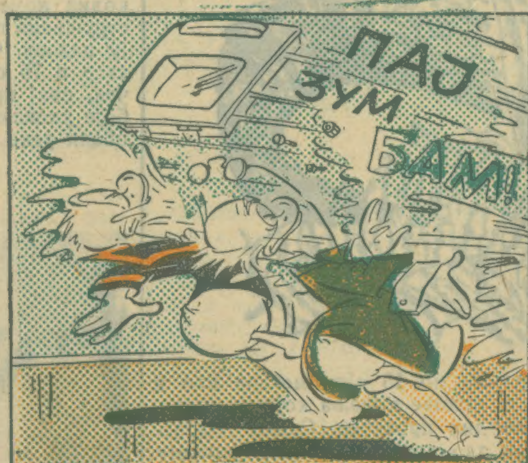

СПОРТ

ОНИ СУ ПОБЕДИЛИ ЗЕМЉИНУ ТЕЖУ

РАГБИ СПАДА МЕЂУ НАЈДИНАМИЧНИЈЕ СПОРТОВЕ. У ОВОЈ ИГРИ СВЕ ЈЕ ДОЗВОЉЕНО СЕМ ГРУБОСТИ; ТРЕБА БИТИ БРЗ, ЕЛАСТИЧАН, ИЗДРЖЉИВ, СА ДОБРИМ РЕФЛЕКСИМА, ОДВАЖАН И ОДЛУЧАН. СВИ ИГРАЈУ И СВИ МОРАЈУ БИТИ АКТИВНИ. ЕВО СЛИКЕ КОЈА ПОКАЗУЈЕ МОМЕНАТ БОРБЕ ЗА ЛОПТУ.

ЗАБАВЕ НА ВОДИ

Као какав магнет, привлачи нас вода у ове жарке дане. Али, сваки љубитељ водених спортова не жели само да се купа, већ и да учествује у разним забавама на води у којима може да покаже своју издржљивост и сналажљивост. Упознаћемо вас с неким играма и забавама које су доступне свакоме.

Скокови у воду с праве трамбулине или обичне еластичне даске увек пружају право задовољство љубитељима пливања. Замислите да се неки од ваших другова досетио да испод даске причврсти стару аутомобилску опругу. Скок с такве трамбулине пружа двоструко задовољство: као птица полетиш увис, а после тога зарониш у воду под необичним углом.

*

Сваки предмет који плива — гумени душек, стара унутрашња аутомобилска гума или даска — може да постане за купаче забавна атракција. Замислите сада да се на вашој плажи појавила „водена коњица". А то неће бити тешко извести ако се у воду спусти неколико бурића. Ради бољег одржавања на води саветујемо вам да буриће снабдете кобилицом. Уместо седла, покријте дрво комадом мушеме или поливинила који ћете залепити лепком отпорним на воду („охо" — лепак).

Копља ће вам истовремено бити и весла јер ће с једне стране имати лопатицу, док ће друга страна подсећати на боксерску рукавицу али не од коже, већ од мушеме или поливинила и напуњену струготином или песком.

Правила турнира на води једноставна су: ко изгуби равнотежу и нађе се у води уступа место другу који чека да испроба своју сналажљивост и спретност.

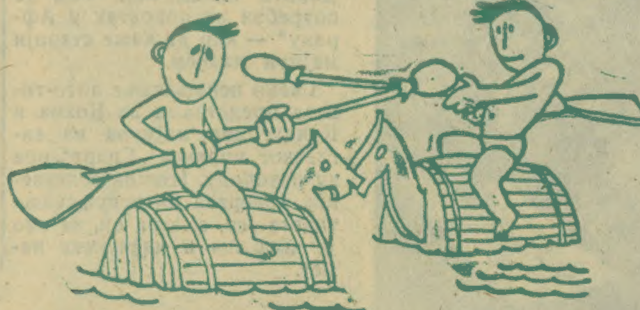

И на крају један савет: као и код свих игара у води будите опрезни, нарочито ако се купате у реци.

*

Често сте видели пливаче с гуменим перајима на ногама а, ево, ми вам предлажемо и пераја за руке. С перајима на рукама лакше се плива и постиже се много већа брзина. На жалост, у нашим радњама оваква пераја не могу да се нађу, нарочито не она која би одговарала дечјим рукама. Али, ви их можете и сами начинити од старе унутрашње аутомобилске гуме, а по невољи и од мушеме. Можда ваша рукотворина неће баш изгледати лепо али ће учинити од вас бржег пливача.

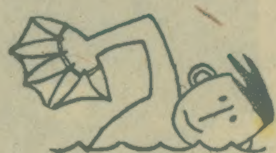

КРОКОДИЛ — ЖИВИ ФОСИЛ

МНОГИ научници верују да крокодили убијају више људи него све остале дивље звери заједно. Неки иду тако далеко и тврде да су у поређењу са крокодилима ајкуле безопасне попут златних акваријумских рибица. Рачуна се да само у Африци годишње хиљаду људи изгуби животе од овог опасног рептила.

Ма како нам због тога страшан изгледао, за научнике је крокодил најинтересантнији живи фосил, последњи и најсавршенији остатак доба гмизаваца у коме су његови рођаци велики диносауруси владали планетом.

Док су преисторијски крокодили имали широку распрострањеност данас се налазе само у централним и јужним деловима Африке, Мадагаскара, топлијим крајевима Азије, тропским пацифичким острвима и северним деловима Аустралије. Такође их има у топлијим крајевима Америке. Ту се најчешће среће алигатор или кајман, опасан грабљивац с главом сличном штукиној.

Познато је више врста крокодила које се разликују по величини и навикама, има их дугих свега метар и по до џинова, оних који достижу дужину и до десет метара. Најраспрострањенији и најбоље познат је нилски крокодил. Велики грчки историчар Херодот написао је пре неких 2400 година: „Од свих на свету познатих животиња крокодил од најмањег првобитног облика нараста у највећи“. Од јајета величине обичног гушчијег, дужине око седам сантиметара, излеже се животиња која може да достигне 120 пута већи раст.

Женка нилског крокодила полаже отприлике око 55 јаја одједном близу обале у сунцем загрејани песак. Кад то уради, рупе помоћу репа покрије песком а онда легне негде у близини, чува јаја од многобројних непријатеља и чека — око три месеца. За то време уопште не једе и налази се у стању неке обамрлости и онда јој је лако прићи и убити је.

Кад најзад дође време да се мали крокодили излегу дешава се „чудо“. Они не могу сами да се пробију кроз тридесетак сантиметара земље над собом и зато кад дође време, пуштају извесне звуке. На први знак женка почиње брзо да копа земљу. Инстинкт је толико јак да када су научници покушали да ограде гнездо јаком оградом избезумљена мајка-крокодил растргла је ограду у парампарчад и почела да откопава своје младунце.

Новорођени крокодил дуг је око седам и по сантиметара и од првог тренутка свог живота је агресиван. Он одмах разјапљује своју малу чељуст на све око себе и гоњен непогрешивим инстинктом креће право према најближој води чак и онда када је не види.

На путу до воде вребају га многобројне опасности пошто има много животиња које воле његово месо. Он чак није сигуран ни у свог оца тако да га мајка мора и од њега чувати.

Узевши све ово у обзир неки природњаци из Аустралије цене да свега један проценат од снесених јаја успева да се одржи у животу. Крокодил у току целог свог живота расте. После отприлике десет година растење се успорава али никада потпуно не престаје. Не зна се тачно колико дуго крокодил може да живи. Разне теорије постављају границу негде између 80 и неколико стотина година. Последња изучавања показују да крокодил може да живи преко сто година. Међутим, интензиван и нeплански лов на ту животињу чини да су крокодили све ређи.

Крокодил може да произведе гласну рику коју је један посматрач описао као звук удаљеног грома или ударање у велики бубањ. У шупљинама коренова многобројних купастих зуба налазе се допунски зуби који заузимају место првог ако се овај истроши или сломи.

Ловци и научници споре се око тога шта је опасније: чељуст или реп крокодила. Уобичајена тактика крокодила је да се приближи неприметно жртви на обали реке а онда да се без икаквог звука помоли из блатњаве воде и дохвати плен, обично за ногу.

Настаје борба на живот и смрт у којој жртва покушава да се ишчупа из страшних чељусти док крокодил настоји да је увуче под воду и ту удави. Крокодил је невероватно снажан и трзајима на све стране успева да спречи жртву да поврати равнотежу и истргне се из смртоносног загрљаја. Кад је жртва удављена почињу нови проблеми. Упркос свог застрашујућег изгледа крокодилове чељусти нису створене за жвакање. Оне служи углавном за држање плена. Због тога крокодил поједе одмах само оно што може одједном да прогута: птице, рибе и мале животиње до величине пса.

Са већим пленом као што су говече, зебра или човек крокодил наилази на потешкоће кад жели да их поједе свеже. Због тога их он одвлачи у неко скровиште да ту иструну и тако постану мекши да би могао да их растргне. Често он одвлачи жртву у неку врсту подводног тунела који под земљом имају однекуд довод ваздуха.

Зна се да су крокодили нападали лавове, дивља говеда, камиле, коње, риноцеросе и леопарде. Једино са нилским коњима живе у некој врсти присилног мира пошто подивљали хипопотамус може да једним затварањем чељусти преполови крокодила.

У случају да нападне слона док пије воду крокодил има врло мало изгледа да се извуче.

Крокодил је једна од ретких звери која редовно напада човека мада се и у томе разликују поједине врсте крокодила. Неке азијске и америчке врсте скоро никад не дирају људе а неке то увек чине и чак излазе из воде да би напале. Опште веровање је да крокодили не нападају човека ако су сити. Тако у неким водама које су пуне рибе крокодили не дирају људе али зато у другим водама које су такође пуне рибе они то стално чине. Неки научници верују да када крокодил једном осети људско месо он га онда и даље тражи. Неки опет мисле да у крајевима где има људи крокодили почињу да их се мање плаше и зато нападају.

Крокодили једу све на шта наиђу. Сокови које лучи њихов желудац тако су јаки и пуни хидрохлоричне киселине да су у стању да за неколико месеци растворе удице дуге по 15 сантиметара као и врхове копаља које је крокодил прогутао. Сваки одрастао крокодил има у стомаку округло камење које је неки пут величине јајета. Дуго се веровало да они играју неку улогу у његовом систему варења.

Неки научници верују да су крокодили на путу да буду истребљени што би по њима био велики губитак за науку пошто би са крокодилима нестала животињска врста стара преко стотину милиона година. Други верују да се крокодили само повлаче на скровитија места. Власти у Аустралији недавно су забраниле лов на крокодиле у неким областима да би се сачувала једна врста малих крокодила који су почели да изумиру. Изгледа да у Африци постоје још крајеви у којима има толико крокодила па се не треба плашити да ће наука остати без њих за један дужи период.

БЕЛИ КРОКОДИЛ

Потпуно бео је овај крокодил коме су аустралијски стручњаци посветили сву своју пажњу. Осамнаест месеци стар и 75 сантиметара дугачак, овај крокодил необичне боје уловљен је у џунгли, на обали реке Флај. Сада се бели крокодил налази на једној крокодилској фарми у Кикорију где зоолози имају могућност да га подробно проуче да би открили узрок његове — за једног крокодила необичне — беле боје.

МОЖЕ И БЕЗ ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ

Једном бечком пекару одузета је возачка дозвола због саобраћајног прекршаја. Да ипак не би остао без посла, пекар се досетио и прерадио свој комби, коме је додао руду и упрегао коња.

— Сада је мало спорије, каже он, али се ипак може и са једном коњском снагом.

ИГРАЧИ ЛОТОА

„Брате, како си могао тако бесмислено да типујеш? Ако тако наставимо никад нећемо добити новац који нам је потребан за повратак у Африку“ — као да каже старији мајмун млађем.

Свако испуњавање лото-тикета представља за Кокоа и Конду, два мајмуна из енглеског циркуса „Спарт“, праву разоноду. Њихов сопственик поверава им испуњавање тикета јер, сматра он, за ово је довољна и мајмунска памет.

ВРЕЛИ ОКЕАН ИСПОД СИБИРА

ТАМО где данас бесне снежне олује бујно ће расти тропско дрвеће и биљке, шарениће се вртови у којима ће бити цвећа преко целе године испод огромних и пространих провидних купола, биће подигнути базени за купање у тајги у којима ће се моћи купати без обзира на годишње доба, огромне површине заузимаће топле леје, градови ће се грејати без утрошка угља или електричне енергије, — тако совјетски научници замишљају Сибир у скорој будућности.

Стручњаци верују да је могуће загрејати ову хладну земљу. Извор огромне количине топлотне енергије која је потребна да се велика хладна пространства загреју налази се у подземном врелом океану који је откривен у дубинама испод Сибира.

Геолози су тражећи нафту наишли на огромне количине топле воде чија се температура креће између 60 и 150° Ц. Врели океан налази се на 1500 до 2000 метара дубине и обухвата простор између Урала, Сајанског горја и казахстанских степа. Претпоставља се да овај необичан базен садржи стотине и стотине милиона кубних метара вреле воде која се налази у шупљикавим слојевима у дубини земље. Вода овог врелог океана треба да преобрази Сибир и од њега створи цветну башту, као што то на пример чине гејзири топле воде на Исланду.

На многим местима вода „сибирског океана“ садржи лековите састојке, пре свега бром, јод и још неке материје потребне човечјем организму. Већ су отворене топле бање у којима се неке болести лече исто тако успешно као и у познатим кавкаским топлицама. Топла подземна вода почела се користити и за загревање зграда. Стручњаци сматрају да ће се на бушотинама ове топле воде моћи изградити електране чија ће се енергија користити за загревање просторија, башта и друго.

Тако снови о „топлом Сибиру“ добијају реалну и опипљиву подлогу и на њихово остварење вероватно се неће чекати дуго.

ЧУЈЕ БОЉЕ ОД КОШУТЕ

Једна америчка фирма израдила је апарат за регистровање звука чијој би осетљивости могла да позавиди и најопрезнија кошута. Апарат хвата инфразвучне трептаје учестаности 15 до 20 херца и претвара их у звуке који се могу чути. Помоћу овог апарата може се уловити шушањ који ствара човек опрезно пузећи кроз шибље на удаљености од 1,6 километра. Апарат је тежак 3,6 килограма а напаја се струјом добијеном од 6 обичних батерија за џепне лампе.

»ПРВИ« ЧОВЕК-ЖАБА

ЈЕДНОГ октобарског вечера 1874. капетан брода „Квин", који се налазио далеко на пучини на путу из Њујорка за Ливерпул, угледао је чудну прилику обучену у гумено одело како се извлачи из једног од чамаца за спасавање и полази према огради брода.

Стрчавши с моста капетан је у последњем тренутку успео да ухвати незнанца, који је очигледно имао намеру да скочи у море.

— Шта то радите? Где сте се упутили? — викнуо је оштро узбуђени официр.

— Немам карту па сам решио да се вратим на копно, — одвратио је мирно човек у гуменом оделу.

Како је најближе копно било удаљено више од 300 километара, капетан је био сигуран да пред собом има лудака. Наредио је да непознатоме скину необично гумено одело и да га затворе у једну кабину.

У току следеће недеље дана пловидбе капетан је имао прилику да се увери да овај „слепи путник" није душевно поремећен већ да је имао сасвим озбиљну намеру да користећи своје нарочито конструисано гумено одело покуша да доплива до обале.

Животни пут Пол Бојтона, како се звао овај путник, био је необичан. Када му је било 15 година добровољно се јавио у морнарицу северних држава које су се тада налазиле у рату са Југом. У годинама после грађанског рата он је учествовао у револуцији у Мексику, у француско-пруском рату, Париској комуни и завери да се збаци шпанска тиранија у Куби. Осим тога последњих година био је и шеф прве службе спасилаца у Атлантик Ситију где је сам спасао 71 купача.

Капетан је слушајући Бојтона како прича о своме животу, све више поштовао свог изненадног госта и најзад га замолио да му објасни какво је то чудно гумено одело у коме га је први пут затекао.

Бојтон му је објаснио да је одело изум неког Ц. С. Мери мана из Питсбурга а намењено је путницима прекоокеанских бродова у случају да брод почне да тоне. Оно је било начињено од чврсте гуме која нигде није пропуштала воду а иза капуљаче на леђима, грудима и дуж ногу налазиле су се коморе које су се могле напумпати ваздухом и које су одржавале човека који је носио одело на површини воде. Уз одело је ишло једно мало весло са две лопате за брже кретање по води. Бојтон је тврдио да је одело већ безброј пута испробао на краћим релацијама и да је овог пута хтео да изврши неку врсту генералне пробе.

На Бојтонова наваљивања капетан је најзад пристао да му пружи прилику да испроба одело. Када се „Квин" 21. октобра налазила на неких 45 километара од ирске обале, Бојтон је опкорачио ограду брода и спустио се у узбуркано море.

Кад је више сати после тога изашао на обалу близу једног рибарског места на обали Ирске, рибари нису веровали у истинитост његовог тврђења да је пливајући прешао 45 километара. Али вест се брзо раширила и потврђена од капетана „Квина" брзо се нашла на првим страницама новина у свету. Бојтон је преконоћ постао познат.

Али, њему то није било доста. Користећи своје „чаробно одело" он је кренуо у мају 1875. да преплива канал Ламанш. Ушао је у воду код рта Гри Не и служећи се својим малим веслом лагано допливао до залива Фен где је био поздрављен салвом из 11 топова и телеграмом тадашњег америчког председника Гранта.

Ускоро затим он је преплинвао Рајну, Рону, Сену, По, Лоару, Гибралтарски мореуз, Мисисипи и Мисури.

Али временом је Бојтону, рођеном авантуристи, постало досадно да се мирно љуљушка на таласима у свом сигурном оделу. Где је ту био ризик без којег он није могао?

У то време је Перу започео рат са Чилеом и Бојтонов дух је живнуо. Пријавио се у перуанску морнарицу и једне мрачне ноћи кришом допливао до једног чилеанског ратног брода и уз његов труп причврстио 60 килограма динамита. И на тај начин разбио чилеанску блокаду. Када се вратио у Њујорк имао је чин капетана перуанске морнарице.

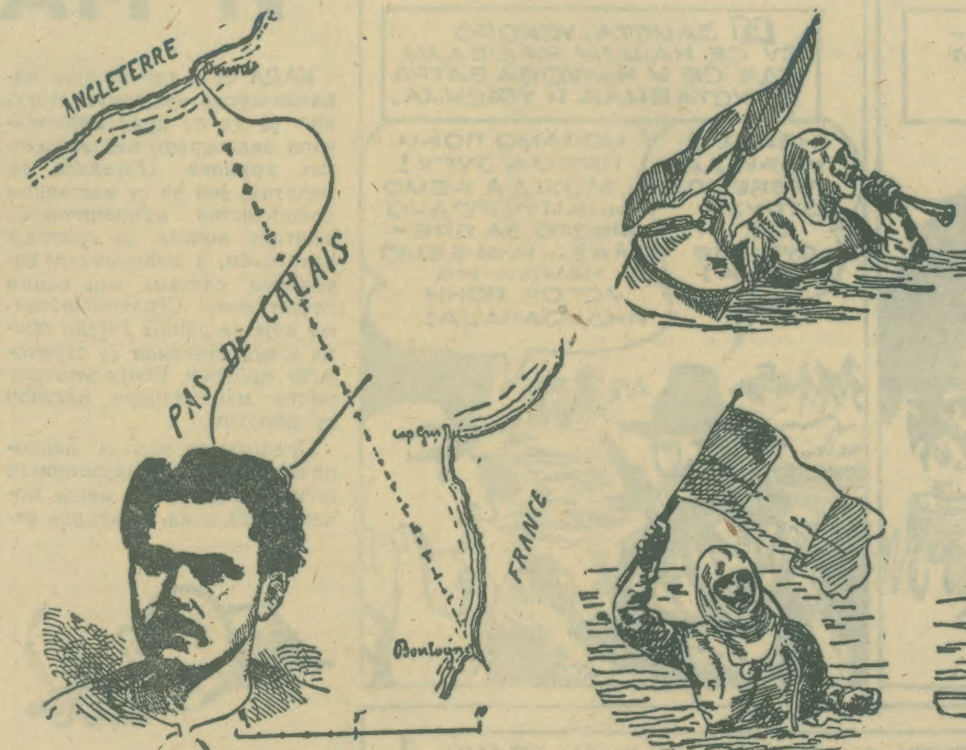

ИЗМЕЂУ ДОВЕРА И БУЛОЊА У ПРАВОЈ ЛИНИЈИ ИМА 25 МОРСКИХ МИЉА. КАПЕТАН БОЈТОН ПРЕВАЛИО ЈЕ У КРИВУДАВОЈ ЛИНИЈИ 35,5 МИЉА ЗА 15 ЧАСОВА. У ДОЊЕМ ЛЕВОМ УГЛУ ЈЕ КАПЕТАН БОЈТОН, ДОК СУ НА ДЕСНОЈ СТРАНИ ЦРТЕЖА ПРЕДСТАВЉЕНИ НАЧИНИ ЊЕГОВОГ СИГНАЛИЗИРАЊА

У мају 1885. „британски лав" био је заузет смиривањем Ирске. Исељеници из ове земље насељени широм света киптели су мржњом према својим вековним непријатељима. Десило се некако да је тих дана у њујоршку луку упловио британски ратни брод „Гарнет".

Бојтону, који је био пореклом Ирац, није требало много па да се одлучи на нови подвиг. Он је решио да покаже свету како би било лако дићи енглески ратни брод у ваздух.

Удруштву неколико пријатеља и неколицине новинара који су се зарекли да ће чувати тајну, он се једне вечери упутио ка луци. Стигавши у близину места где се брод налазио укотвљен, мала група на челу са Бојтоном ушла је у једну кафану да се поткрепи. На несрећу кафана је била пуна морнара са енглеског брода. Некоме од присутних група цивила учинила се сумњива па је отишао да обавести полицију. Бојтон и његови пријатељи били су ухапшени и одведени у оближњу полицијску станицу где им је читав сат приче био потребан да би се ослободили. Када су се опет нашли, енглеских морнара више није било у луци и све је било тихо и мирно.

Бојтон се скинуо, ушао у воду и за собом повукао дрвени модел мине. Његови пријатељи су на извесном одстојању кренули иза њега да га прихвате пошто лажну мину причврсти за британски брод.

У мраку је Бојтон прво погрешио и пришао једном америчком ратном броду који је био укотвљен у близини, али чувши нагласак стражара било му је јасно да није на правом месту.

Најзад после неких десет минута нашао се испод енглеске корвете. Посао око причвршћавања мине ишао је брзо.

У тренутку када је хтео да се одмакне од брода случајно је лупио о труп брода што је узбудило стражара који је повикао:

— Хеј, ко је то у води!?

Бојтон је запливао брже ка мрачном делу луке где га је чекао чамац са пријатељима док је на енглеском броду звоно ударало на узбуну. Видевши да је откривен Бојтон је узвикнуо Енглезима:

— Господо, мени се чини да је уз ваш бок причвршћена мина.

Чамац спуштен одмах са брода био је бржи од Бојтонових пријатеља и тако се неустрашиви авантуриста ускоро нашао међу енглеским морнарима који су држали пушке на готовс.

Када су официри са брода констатовали да се ради само о дрвеној мини и некој врсти шале ослободили су Бојтона, али су наредили да двојица морнара морају да га за сваки случај испрате до копна.

И о овоме случају новине су дуго писале и људи правили шале с енглеским поморцима. То је уједно била једна од последњих Бојтонових авантура. Како је већ био у годинама мало се смирио и организовао први водени циркус у коме су се изводиле многе вештине које сада спадају у званичне спортске дисциплине, као што су уметнички скокови са трамбулине, скијање на води, роњење итд.

Бојтон је умро 1924. године у Лонг Ајленду. После њега су дошли многи људи који су га надмашили својим подвизима на води и испод ње, али се с правом може рећи да је Бојтон био један од пионира водених спортова а сигурно отац „људи-жаба".

У ДЕСНОМ ГОРЊЕМ ДЕЛУ ЦРТЕЖА ВИДИ СЕ КАКО СЕ КАПЕТАН БОЈТОН СЛУЖИО ВЕСЛОМ, У СРЕДИНИ КАКО СИГНАЛИЗИРА ПОМОЋУ РАКЕТЕ, У ЛЕВОМ ДОЊЕМ УГЛУ БОЈТОН КОРИСТИ КИШОБРАН КАО ЈЕДРО. ДЕСНО ДОЛЕ ЈЕ КАПЕТАН БОЈТОН У ПУНОЈ ОПРЕМИ

ПРОТЕИНСКА ОБЛАСТ У ИНДИЈСКОМ ОКЕАНУ

Научници са америчког истраживачког брода „Антон Брун" открили су две нове протеинске области испред обале Мозамбика, у близини залива Делгоа. То чини укупно три протеинске области откривене у последње време у Индијском океану.

„Антон Брун" припада једној међународној истраживачкој флоти која се састоји од 40 бродова на којима се налазе стручњаци из 28 земаља. Циљ ове велике и сталне експедиције је да се Индијски океан што боље проучи, нарочито његове протеинске области које треба да омогуће побољшање исхране у неким азијским и афричким земљама.

Прва област изузетно богата протеинима откривена је испред источне обале Арабије. Наиме, ту су истраживачи открили право богатство у рибама и љускарима. Испред залива Делгоа сада су откривени необично велики ракови и крабе што је истраживачима сигуран путоказ да је та област богата протеинима. А наука се нада да ће успети да из мора добије беланчевине неопходне човеку. У приобалним земљама Индијског океана живи огроман број људи који због оскудице у храни и исхране сиромашне протеинима страдају од хроничног недостатка беланчевина.

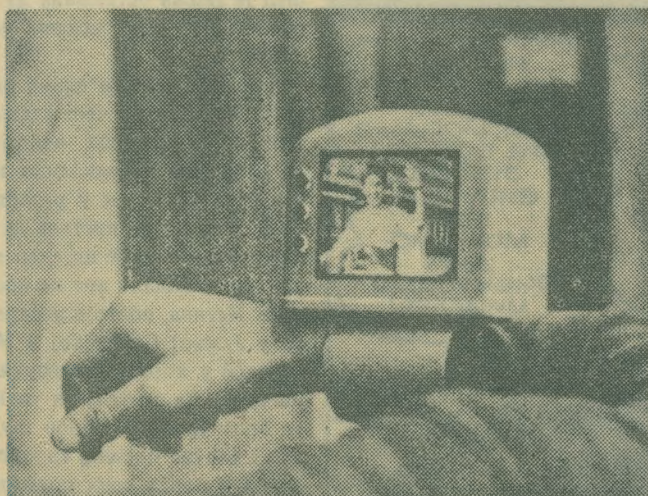

ТЕЛЕВИЗИЈА СВУДА И У СВАКО ДОБА

Стручњаци у Јапану сада размишљају да израде телевизор који ће се моћи носити на руци као ручни сат. На овај начин програм телевизије моћи ће да се прати у свако доба.

Уређује Паја Патак

Пријатељица

Белка показује својим гошћама, међу којима је и Пата, своју фотографију из детињства. На њој је девојчица снимљена на крилу једне старије жене.

— Тако сам изгледала пре тридесет година. Свиђам ли вам се?

— Веома! А ко ти је ова мала? — тобож заинтересовано запита је Пата.

Синоним

— Шта је то синоним? — пита учитељ читав разред. Сви ћуте. Најзад је устао Гаја и рекао:

— Синоним ... то је реч коју употребљавамо кад не знамо како се правилно изговара она права.

Мудро питање

— Ух, каква врућина! — јадикује Мики. — Тридесет шест степени у хладу.

— А ко те тера да седиш у хладу? — примети му Шиља.

Ко их тера?

Чита Пата новине и наједном, изненађена, гласно каже:

— Замисли, у новинама пише да два грама никотина могу да усмрте коња.

— Па ко тера коње да пуше, тетка Пато? — на то ће Гаја.

Ловачка срећа

Шиља се вратио из Африке. У једном друштву, које се окупило у Белкиној кући да би прославило његов повратак, један гост га је заинтересовано запитао:

— Јеси ли имао среће с лавовима, Шиљо?

— Још колико! Ниједног лава нисам срео.

Нема места за поглед

У препуном тролејбусу мали Мића нетремице је и са очигледним чуђењем посматрао једног необично дебелог човека. Овај, изнервиран, најзад га је запитао:

— Зашто тако буљиш у мене?

— А куда да гледам? Са обе ваше стране нема више места! — одговорио је, снашавши се, мали Мића.

Леп живот

Био Пера Ждера у Њујорку па је, разгледајући град, отишао и на једно гробље. Нашавши се пред маузолејима њујоршких милионара сагра ђеним од најскупљег белог мермера, Пера Ждера звизну кроз зубе и промрмља:

— До врага! Ови баш знају да живе!

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

ТРИКОВИ И МАЂИОНИЧАРИ

КАДА се и где родила мађионичарска вештина? Могућно је да су први мађионичари били жреци незнабожачких храмова. Поуздано се, међутим, зна да су настанком хришћанства мађионичарску вештину почели да сматрају ђаволском, а мађионичаре ђаволовим слугама или самим нечастивим. Страхопоштовање које се раније гајило према њима заменили су страховити прогони. Своју вештину многи мађионичари платили су животом.

Предрасуде против мађионичара и разних илузиониста почеле су да слабе негде почетком 18. века, а њихова вештина постала је убрзо веома омиљена у народу. Мађионичари се појављују и на вашарима и на дворовима показујући трикове који живе до данас: кајгана испржена у шеширу, цвеће које се расцвета за неколико секунди, голубови и зечеви извучени из шешира. Велику популарност уживали су и разни „гутачи" ватре, камења и сабаља.

Илузионисти су измишљали своје „личне" тачке чију су тајну љубоморно чували.

Познати мађионичар Худини, који је себе називао „краљем бежања", био је заиста недостижан у својој вештини. Њега су затварали у кофере и сандуке, везивали у вреће, окивали у гвожђе али би се он увек после неколико минута ослобађао свих брава, катанаца и веза. У свом костиму он је имао скривен читав арсенал калауза и челичних кукица којима је спретно и лако отварао све браве и катанце. У старости је Худини одао технику својих трикова, али како се сва његова вештина крила у спретности његових руку, трикове нико није могао да понови сем његовог рођеног брата који је преузео његов репертоар.

Енглез Чарлс Морит показивао је празан кавез који је пред очима публике покривао штофаном навлаком. Из кавеза су одмах затим излазили ловци, соколари, хајкачи, чувари паса, коњаници.

Мађионичарска вештина доживела је прави расцвет у 19. веку. У то време измишљени су многи трикови који се изводе и данас, после више од сто година.

Американац Карл Ерц приказивао је у многим земљама своју тачку која је носила назив „Феникс". Он је у усијану пећ убацивао своју жену коју је затим „васкрсавао". У ствари, пећ је имала вешто скривено двоструко дно.

Добар мађионичар по правилу је и одличан психолог. Много пута било је доказано да од 100 посматрача који су присуствовали извођењу једног трика ни двојица нису могли да исто испричају о њему јер га је сваки видео на свој начин. Француски ма-

ђионичар из 19. века Буатје говорио је: „Ја привучем пажњу гледалаца било каквом ситницом, тајанственом манипулацијом руке, на пример и они не виде слона кога у том тренутку воде по позорници.

Вешти мађионичар који је себе називао „гроф Патризио" изводио је пред публиком ефектан трик: одевен у фрак и са белим рукавицама он је руком хватао ђуле испаљено из топа, одбацивао га и оно је експлодирало...

Данашњи мађионичари користе трикове старих мајстора мађионичарске вештине, али се сваки од њих труди да пронађе бар један трик који ће се везивати само уз његово име. Можда је највећи успех у томе постигао познати совјетски мађионичар Кио својим духовитим „проналасцима" којима је обогатио ризницу старих трикова.

ДРОПЉА

ДРОПЉА је највећа птица која насељава европски континент. Слична је ждралу: има кратка крила и снажне ноге па поред тога што добро лети она и одлично трчи. Може бити тешка и преко двадесет килограма. Дропља је птица великих пространстава — степских крајева. Дуго је била драгоцена ловина Панонске низије. Веома је обазрива а ловци кажу да се никад не спушта поред грмља и у јаруге. Увек настоји да има што шири поглед на околину. Управо због ове одлике дропља је добила име — велепоседничка птица. На великим поседима знатан простор остајао је необрађен, било зато што је земља остављана да се одмара или као испаша или ловиште.

Данас је дропља права реткост. Некадашњи чест становник наших равница задржао се само још на неколико места и то углавном у резерватима. Ова птица постала је толика реткост да је ниједан европски зоолошки врт не поседује. Истина, постоје резервати у Јужној Словачкој и Мађарској у којима се стручњаци труде да сачувају и увећају број дропљи. Напор људи да се сачува највећа европска птица и поред свих потешкоћа уродио је плодом. По природи веома обазрива и плашљива, дропља се навикава на помоћ и негу човека узвраћајући на његову бригу и негу поверењем. Интересантно је да дропља стара само недељу дана и када одрасте уз потпору човека, остаје дивља, неповерљива и обазрива. Сасвим је друкчији случај са дропљом које се излегу из нађених и сакупљених јаја. Ове дропље, ваљда зато што одмах од почетка осете помоћ човека, кад порасту показују привржeност људима. Покушај с оваквим одгојем дропљи показао је изванредан успех. У Јужној Словачкој резултати указују на то да ће поред тога што ће бити сачувана ова изванредно ретка и лепа птица бити омогућено први пут да се и зоолошки вртови обогате овим ретким и скупоценим становницима. Пр-

ви ће дропљу добити Прашки и Братиславски зоолошки врт.

Дропља (Отис) крупна птица из реда штакара; има снажне ноге и врло брзо трчи, живи у мирним и плодним крајевима, познате су: велика дропља (Отис тарда), висока око 75 сантиметара и мала дропља (Отис тетрах).

ХРАНА ЗА ШАМПИОНЕ

Доктор Алберт Криф, присталица добре исхране, налазио се у пратњи француских атлетичара у Токију. Он каже да шампиони треба да узимају дневно 4 оброка, затим могу мало алкохола, млека, мало воде, затим доста шећера, разних витаминских сокова и минералне воде.

Срећно орање!

Има разних шампиона, али свакако још нисте чули да се за идућу годину припрема у Норвешкој и избор шампиона у земљорадњи. За ово такмичење се пријавило око 15 земаља; међу такмичарима се налази и неколико жена: Данкиња, Американки и представница Израела.

Једино што им можемо пожелети то је: добра срећа у орању прве бразде!

НЕВИДЉИВА ФОТЕЉА

На листи чудних проналазака налазе се и такозване невидљиве фотеље које се производе у САД. Оне се праве од провидне пластичне материје која је са мало веће удаљености готово невидљива. Лице које седи у таквој фотељи изгледа као да лебди у ваздуху.

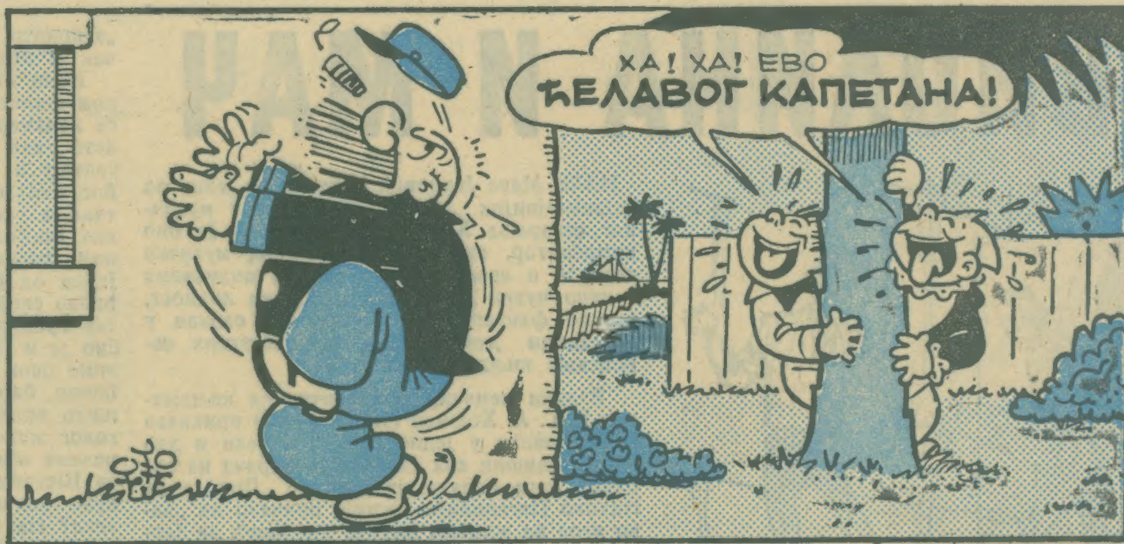

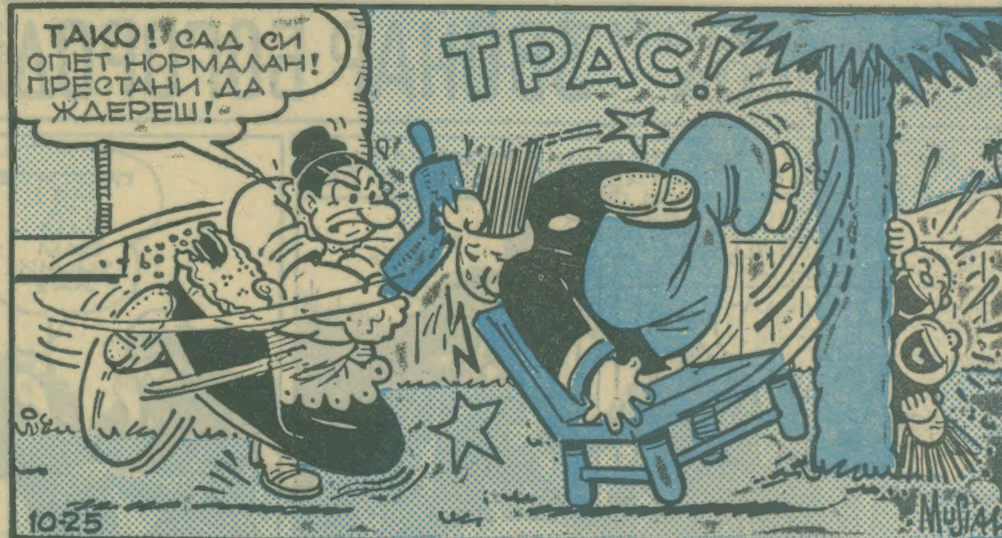

ГВОЗДЕНА ПАЛМА

Палма коју видите на нашем снимку искована је од једног комада гвожђа. Први пут била је приказана 1896. године на Сверуској изложби у Нижњем Новгороду где ју је видео и Максим Горки.

Ово мало ремек-дело ковачке вештине сачувано је до данас: палма се чува у једном од музеја у Лењинграду.

Бетонска тиква

Овај резервоар за воду који подсећа на џиновску тикву, само окренуту наопа-

ко, саграђен је у Сједињеним Америчким Државама. У њега стаје 4,000.000.000 литара воде.

ХОКЕЈ ПОД ВОДОМ

У моду улази нова врста спорта: хокеј под водом. Ова игра све више се шири у Ка-

нади и Сједињеним Америчким Државама. У двобоју под водом дозвољено је скинути противнику с леђа резервоар с кисеоником и тиме га натерати да исплива на површину.

Четвороструко славље

Четврти фебруар велик је празник за једну америчку породицу из града Винчестра. На тај дан, само разних година, родило се све четворо деце породице Дулитл.

ОД КИЛОМЕТРА ДО МЕГАПАРСЕКА

У астрономији су прихваћене следеће јединице за мерење удаљености:

- једна астрономска јединица — 149,500.000 километара — (то је, у ствари, средње растојање између Земље и Сунца);
- 206.265 астрономских јединица, или 3,26 светлосних година;
- килопарсек — 1.000 парсека, па мегапарсек — 1,000.000 парсека.

Један мегапарсек је толика величина да се ни с чим не може упоредити. Чак ако бисмо дужину једног километра представили дебљином длаке, величина мегапарсека остала би нам несхватљива.

БОГАТСТВО ЈЕДНОГ ПОЈМА

Термин радио-елктроника је појам који у себи садржи: радио-везу, радио-локацију, хидро и аеро акустику, радио-навигацију, радио-астрономију, радио-метеорологију, телевизију, електронске математичке машине, телемеханику, телеметрију, инфрацрвену, ултраљубичасту и технику полупроводника, систем управљања пројектилима и много других области технике — укратко: све оно што у једном од основних елемената има електронски уређај са електронским лампама или полупроводницима (транзисторима),

КОЛИКО ПОЈЕДИНЕ ЖИВОТИЊЕ МОГУ ДА ЖИВЕ БЕЗ ХРАНЕ

1. СТЕНИЦЕ: 5—6 ГОДИНА; 2. РАЗНЕ БУБЕ: ДО 3 И ПО ГОДИНЕ; 3. ЗМИЈЕ: 2 И ПО ГОДИНЕ, ПА И ВИШЕ; 4. АЛИГАТОРИ: 2 ГОДИНЕ; 5. КОРЊАЧЕ: 1 И ПО ГОДИНУ; 6. ЖАБЕ 1 ГОДИНУ; 7. ШКОРПИОНИ: 1 ГОДИНУ; 8. АЈКУЛЕ: 112 ДАНА 9. ЛОСОСИ: 100 ДАНА.

ВИОЛИНА И МАЧ

ИВАН Мане Јарновић представља једну од најзначајнијих личности хрватског музичког стварања XVIII века. Јарновић је био композитор, виртуоз на виолини, музички педагог и авантурист, у својим подвизима толико чувен да је као необична личност, готово фантастична, помињан и сликан у појединим делима тада најпознатијих европских књижевника.

Велики немачки романтичарски књижевник Е. Г. А. Хофман (1776 — 1822) приказао је Јарновића у једној својој новели и дао му чудовишни лик сатанског свирача на виолини кога надахњују демони. Док се за Николо Паганинија касније причало да „ђаво игра на жицама његове виолине“, за Јарновића се говорило да „ђаво игра у његовој души“.

Био је то осамнаести век не само просвећених филозофа већ и дубоких празноверица, новог тражења вештица, век опсенара као што је био гроф Каљостро пустолова попут Казанове, наших Будљана, браће Зановића, претендената на разне давно непостојеће краљевске престоле: време када су се у „белом свету“ појављивали „законити наследници Стевана Немање“, чак и византијских царева.

Иван Мане Јарновић припада том бурном филозофски просвећеном веку, у коме се неизмерно цене све уметности, али се исто тако као „чисте истине“ наивно прихватају и многобројне празноверице. То је био век „варалица од сваке врсте“, а исто тако и генија, бурних нарави, и чудовишних опсенара. Машта је придавала изузетним појединцима ванприродне особине, и један од ђаволских свирача, који је узбуђивао својом свирком на виолини све еропске градове, од Лондона до Петрограда, био је и Иван Мане Јарновић. И само презиме овог нашег композитора врло је необично, бар по свом писању. Оно је несумњиво хрватског порекла, али за време његовог живота писано је у преко двадесетак разних облика, више него што је то случај са Шекспировим. Где је рођен, тај иначе врло значајан хрватски композитор XVIII века? На броду који је пловио поред Дубровника. Ко су му били родитељи? — нема одговора. Које се године родио? 1745, отприлике. А где је умро? У Петрограду 1804. То је и најтачнији датум из његове биографије. „Вјесник севера“, стари петроградски лист, објавио је некролог о смрти овог „фантастичног европског композитора и виолинисте“, који је узбудио својим свирањем на виолини музичку публику у највећим европским градовима и чије су се музичке композиције с великим успехом изводиле у целој Европи. А и Јарновићева смрт била је необична као и читав његов живот, пун узбудљивих догађаја. Умро је у Петрограду усред једне партије билијара, таман да својим таком додирне црвену куглу. Црвена кугла ...

Док је чувени париски часопис „Меркир д'Франс (1773) писао да не може „довољно да похвали господина Јарновића, једног од најсјајнијих и најсавршенијих виолиниста које смо икада чули ...“ Он се у једном предграђу на живот и смрт борио с неким париским племићем који се усудио да му каже како су жице на његовој виолини направљене од некакве „барбарске свиње“.

Јарновићев живот у Паризу био је врло буран. Његова авантуристичка природа, насртљива, свадљива, и поред тога охола ћуд — све то изазивало је сталне и крваве сукобе. Био је одличан мачевалац, што се и тражило од људи из „вишег друштва“ а Јарновић је био мајстор у мачевалачкој вештини. На удаљеним париским ливадама, у слободном простору, овај много хваљени и недостижан виолинист, својим мачем владао је исто тако „префињено и осећајно“ као и гудалом на виолини.

Те јавне расправе, двобоји и тучњаве по мрачним париским улицама постадоше тако чести да је Јарновић за све време боравка у Паризу био главни предмет „скандалозне хронике“ овог града. Њега, и његове авантуре, помињу мемоари савременика, а један век касније о Јарновићу у Француској написани су романи и новеле. Сећање на Јарновића, композитора и сјајног виолинисту, живело је у Паризу врло дуго: јер бити композитор, мајстор виолинист — мачевалац без премца — таква личност могла је у том друштву последњег одсјаја старог режима у Француској само да буде пример — „универзалног човека“. И нико се никада није упитао: ко је тај Јарновић, одакле је стигао. Његове композиције слушане су с узбуђењем и све што је свирао на својој виолини слушаоце је доводило до екстазе. Јарновић је био идол европске музичке публике, тек га је касније засенио Николо Паганини.

У књижевност Јарновић је ушао као композитор и музичар, личност „проклете и несавладљиве природе“. Тај човек, рођен негде на броду поред Дубровника, несумњиво хрватског порекла, од непознатих родитеља, који су ко зна куда на том броду путовали по Јадрану, постао је у другој половини осамнаестог века један од најчувенијих европских музичара. Као виолинист наступио је најпре у Паризу — затим у Франкфурту, Берлину; он је први виолинист у дворским оркестрима великих кнежева и краљева у Немачкој и Пољској, и на двору царице Катарине II у Петрограду, потом у

Бечу и Лондону. Ивана Ману Јарновића знала је музичка публика целе Европе. За његову личност везане су безбројне приче. У Лондону је био и диригент краљевског оркестра и стекао је исту славу као велики Хајдн, али због једног двобоја, у коме је тешко ранио некога лорда, морао је преко ноћи да напусти Лондон и да се после краћег лутања по Европи поново нађе у Петрограду, и да ту, у својој шездесет и петој години, умре уз једну партију биљара.

Иво Мане Јарновић један је од ретких наших старих композитора чија се дела и данас изводе. Међутим, мало ко зна да је његов живот био толико буран и пустолован, чак и за своје време, које је обиловало врло необичним људима, до те мере изузетан да су га књижевници обрађивали као фантастични лик у својим делима ...

ЗАШТО СЕ СУНЦЕ НЕ МОЖЕ ВЕШТАЧКИ ПОМРАЧИТИ?

Знамо да помрачење настаје када између Сунца и Земље наиђе Месец који заклони Сунце. Зар астрономи не би могли направити то исто, ако би приликом посматрања кроз телескоп направили такав заклон од малог диска који би прекрио површину Сунца, исто као и Месец?

Тиме се ништа не би постигло, јер се не би добило оно што настаје када Месец заклони Сунце.

Пре него што стигну до нашег ока, сунчеви зраци пролазе кроз атмосферу, а честице ваздуха их распршавају. Ако бисмо заклонили Сунце малим екраном у облику диска, ми бисмо само заштитили очи од непосредног зрака Сунца, али би атмосфера и даље била осветљена.

Међутим, то се не догађа ако се такав екран налази изван атмосфере, када наступа право помрачење. Такав екран је Месец који тиме омогућава да се запазе такве појаве на површини (ободу) сунчевог диска какве се у другим условима не би могле видети.

ЈОШ И ДАНАС...

Још и данас на адресу Ромеа и Ђулијете у Верону (Италија) стиже око два десетак писама свакодневно, наравно од заљубљених широм света. Чувари ова писма не отварају и пале их у близини чувеног саркофага.

☆

Још и данас у Краубороу у Енглеској где је живео Конан Дојл (умро 1930) сваког јутра стиже око 200 писама. Већина њих почињу са: „Драги господине Шерлок Холмсе“.

☆

Путник који стиже у Сан Бернандино, САД, може да прочита овај натпис: „Ако возите полако стићи ћете до језера, а ако возите брзо — пред судију!

ПРАКТИЧНЕ КОРИСТИ ОД АСТРОФИЗИКЕ

Астрофизика посматрања битно утиче на многе опите у нуклеарној физици, допуњује их и омогућава да се дубље продре у тајне атомског језгра и нуклеарних реакција.

На основу неких података из астрофизике, на пример, дошло је до открића у области термонуклеарних реакција, физике елементарних честица итд.

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

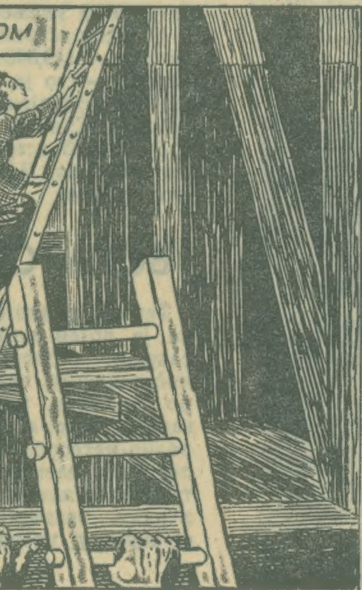

ИСТРЕБЉЕНЕ...

Птице које видите на нашем цртежу човек је потпуно истребио.

Мамо (број 1) зове се ова птица која је страдала због кађиперства домородаца Хавајских острва. Од њеног лепог перја прављени су краљевски огртачи.

Џиновска птица моа (2) нестала је још у 14. веку: била је жртва ловаца са Новог Зеланда. Као што је познато, ова птица-тркачица била је виша од човека; поједини примерци достизали су и 2,5 метра у висину.

Голуб-селац (3) живео је у Америци, и то у толико великим јатима да су понекад

и сунце могла да заклоне. Последњи голуб-селац угинуо је 1914. године.

Потпуно изумирање прети и ескимској птици угари (4). Њено укусно месо велико је искушење за ловце.

На источној обали Америке живео је џиновски гњурац (5). Од 1844. године ловци узалуд покушавају да нађу бар један примерак ове птице. Џиновски гњурац потпуно је истребљен.

Бели (6) и црни додо (7) постали су жртва помораца. Још 1750. године сматрало се да су ове птице потпуно изумрле.

Последња америчка преријска кокош (8) виђена је 1932. године.

Ниједна лабрадорска патка (9) није виђена после 1875. године.

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА ?

КУПОН БРОЈ 8

Питање:

19. Прочитај писмо.

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ ИЗ КУПОНА БРОЈ 8

19. ______________

____

____

____

____

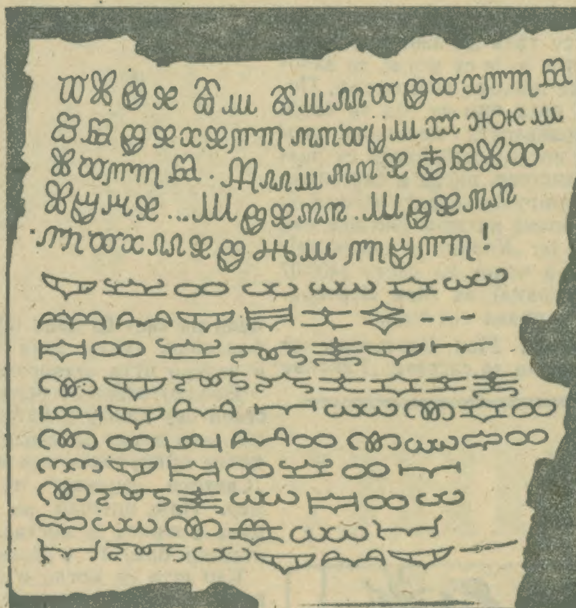

САОБРАЋАЈ У ПАРИЗУ ПРЕ 100 ГОДИНА

Крајем 1860. године у Паризу је било 60.000 разних возила. Међутим, попис коња извршен 1866. године показао је да у француској престоници има свега 50.474 коња. Овај несклад између броја возила и вучне стоке постаје разумљив ако се зна да су у то време и људи и жене вукли разна колица. Тако је 1867. године у Паризу било 8.000 ручних колица која су вукле жене. У тај број су урачуната и вешерска колица. Шегрти и деца млађа од 15 година били су упрегнути у разна мања кола за превоз робе. Први трамвај са коњском запрегом појавио се 1854. године и саобраћао је између Севра и Венсена.

Културна статистика

Од укупног броја деце школског узраста, само 44 одсто посећује школу, укупно 425 милиона. Од тога је обухваћено основном наставом 79%, средњим школама 18%, а само 3% посећује највишу наставу.

Издавачка делатност највише је развијена у Совјетском Савезу са 80.000 књига годишње. Француска долази на седмо место у свету са нешто више од 11.000 књига

Највећи произвођач новинске хартије је Канада са преко 2/5 укупне светске производње. У потрошњи ове хартије прво место заузимају САД, 46% од укупне потрошње или у годишњем просеку 35 килограма по једном становнику.

ИМЕ НА КАРТИ

НАВИГАТОР БАРЕНЦ

ИМЕНОМ Баренцово море назива се један велики део Северног леденог океана, онај који лежи између Шпицбершких острва и Нове земље. Међутим, мало је оних који су упознати с његовим путовањима и његовим животом.

Вилем Баренц родио се на холандском острву Тер-Шелинг, а живео је у Амстердаму. Био је, како се некад говорило, незнатног порекла: његовом имену додавано је само очево име (отац му се звао Барент) а никад и презиме. Додуше, у неким бродским документима понекад се провуче презиме Ван-дер-Шелинг, али се сам Баренц њиме никад није потписивао. Презимена нема ни у последњем трагичном писму које је пред одлазак из залива Ледена лука било остављено у чунку хладне пећи зимовника. То писмо нашао је тек после 300 година енглески морнар Гарднер.

Године 1593. холандски трговац Мушерон и његови ортаци поднели су принцу Оранском план експедиције која би кренула да тражи нове, северне водене путеве за Далеки исток. Годину дана касније три брода, од којих је једним командовао Баренц, кренула су на пловидбу. Експедиција се пробила само до ушћа реке Каре, тамо где се Поларни Урал спушта до мора, испитала острво Вајгач и мореуз Југорски шар.

Баренц је тежио новим путовањима. Био је уверен да Нову земљу треба опловити са севера. Поморац је успео да приволи трговце: они су опремили још два брода. На једном од њих био је Баренц навигатор. То што Вилем није постао вођ експедиције није тешко објаснити. Трговци су се бојали да бродове и товар повере човеку који је желео да по сваку цену открије североисточни пролаз, који је био спреман пре да изгуби живот но да се врати необављеног задатка. Поред тога, Баренц није био племић. Ипак из дневника учесника експедиције Герит-де-Веера јасно се види да је Баренц био душа експедиције и њен стварни вођ. У писму остављеном у заливу Ледена лука, сви потписи чланова експедиције су обичним словима, док је име навигатора Баренца исписано великим.

Пловидба је била успешна. За две године (1596—1597) Холанђани су открили Медвеђа острва, Шпицбершки архипелаг (архипелаг су опловили са западне и северне стране). Тако далеко на север пре њих нико није зашао. Учесници експедиције саставили су и прву карту обала Нове земље и извршили прва мерења мора између Шпицберга и Нове земље и описали морско дно. Герит-де-Веер успео је да сачува Баренцов дневник у коме су записани резултати мерења и осматрања; они ни до данас нису изгубили научни значај, а пуна су четири века служили као једини климатолошки материјал за подручје Нове земље.

Баренцов сапутник и сустрадалник Герит-де-Веер писао је дневник у тесној бродској кајути, у тамној и снегом затрпаној колиби првог у историји поларног зимовника, у малом чамцу који се тешко пробијао кроз лед на југ дуж обале Нове земље, а сачувао је до наших дана причу о беспримерној храбрости учесника експедиције. Без карата, с несавршеним навигационим уређајима, на ломним бродовима, морнари су кретали у неизвесност откривајући нове земље и плаћајући сопственим животима стечена знања.

Из дана у дан Герит-де-Веер описивао је историју зимовања, смрт другова, са храброшћу је причао о безнадежном положају брода заробљеног ледом. „Тада је Вилем написао белешку и дао нам да потпишемо ово писмо. Згужвао га је до величине пушчаног зрна и окачио у камину". Тај документ треба цитирати:

„Све до данашњег дана чекали смо и надали се да ће се брод ослободити леда, а сада је за то остало мало наде или је уопште нема, јер је брод чврсто окован ледом. Нисмо нашли боље решење но да оправимо наше чамце и припремимо све неопходно да не бисмо пропустили време јер ако га не искористимо ризикујемо да настрадамо од хладноће и глади. А и сада се треба бојати да се то не догоди, јер међу нама има три или четири човека од којих не можемо очекивати никакву помоћ: они су до тог степена исцрпени глађу и болешћу да немају снаге ни за пола човека... Одлучили смо да не чекамо више... Све смо ово решили једногласно и потписали 1. јуна 1597. године. Пошто смо данас готови, а имамо повољан ветар и слободно море, спремни смо да отпловимо...; Потписи: Јаков Хемскерк, **Вилем Баренц**, Питер Питерсон, Герит-де-Веер, магистар Ханс Фое, Ленард Хенриксон, Лаврентијус Виленсон, Јакоб Јансон Шидам, Питер Корнелисон, Јан Рејнисон, Јакоб Штеренбух.

До краја приче није остало још много. Двадесетог јуна, недалеко од Адмиралског полуострва Баренц је умро од изнемоглости и болести. По поморском обичају, тело му је било спуштено у море. Десет дана касније његови другови срели су руске морнаре који су Холанђане снабдели храном. Деветнаестог септембра завршена је ова у историји поморства заиста беспримерна пловидба.

ЕЛЕКТРОНИКА САВРЕМЕНОГ АВИОНА

Један средњи млазни бомбардер има око 14 електронских уређаја различите намене. У тим уређајима налази се око 650 електронских лампи, а сви уређаји су тешки близу 1.000 килограма.

Ти електронски уређаји стају приближно онолико колико стаје половина авиона.

ДИРИЖАБЛИ ЈОШ ЖИВЕ

У више земаља још се производе дирижабли, али само за специјалне сврхе. Тако, на пример, један од савремених дирижабла напуњен је са око 27.000 кубних метара хелијума, креће се брзином од 120 до 140 километара на час а његову посаду чине 8 до 14 људи. У ваздуху се може одржати око 200 часова а да за то време не узима гориво.

ШТА НАЈВИШЕ ВОЛИ?

На овој слици видите: сову, зеца, детлића, срну, дивљу свињу и лисицу. Сви су гладни и једва чекају да почну јести. Да ли знате која ће животиња шта да поједе?

Решење: сова једе миша, зец — купус, детлић — бубу,
срна — травчицу једе, дивља свиња — жир, а лисица —
печену пловку.

КЊИГА О НАЈ, НАЈ, НАЈ...

ТОГ дана 1954. године на обали Ирске било је прохладно и ветровито. Мало јато златара пијукаваца појавило се изнад заклона у коме су били ловци и нестало готово пре но што су га они угледали. Увече, седећи поред пријатне ватре, ловци су препричавали дневне догађаје.

— Они пијукавци, небеса му, ала ти брзо лете — приметио је сер Хју Бивер, главни директор у Енглеској познатог пиварског концерна „Артур Гинис, син и компанија“ — сигурно постижу брзину од сто миља, рекао бих.

— Све ми се чини да ипак не лете тако брзо као дивље кокоши — приметио је неко.

— О, да. Много, брже. Пијукавци су најбрже птице које смо ловили. У ствари...

Разуме се да се ловци нису могли сложити. Упорни Хју Бивер морао је да чека повратак у Лондон да би својим пријатељима доказао да је златар пијукавац, како је он веровао, најбржа птица. У Лондону је преврнуо многе приручнике и енциклопедије. Тражио је под „орнитологија“, „птица“, „брзина“, „лов на птице“, али нигде није нашао податак: која од птица што се лове најбрже лети?

Зашто нема такве књиге? — размишљао је он. — Књиге која би нам причала о најбржем, најдужем, највишем, најстаријем — књига рекорда. И зашто не би фирма „Гинис“, највећа пивара у Европи, објавила такву књигу. Јер, у 68.000 енглеских крчми најжешће распре обично настају због опклада око разних рекорда. А распре се заливају и хладе пивом. А ако би „Гинис“ помогао онима који се кладе да нађу тачан одговор, онда би пиво ове фирме...

Статистичари су утврдили да је за девет десетина људи на свету сасвим свеједно да ли је једна трка добијена за 46,3 секунда или за равно 46. Међутим, она преостала десетина и те како мари. Има људи који ће провести дане и дане проверавајући такав или сличан податак. Они ће превртати књиге и енциклопедије или ће страсно расправљати о неком податку све док им се на трпези супа не охлади, а вино не загреје. У такве људе спадају близанци Норис и Рос Мек Вертер које је Хју Бивер ангажовао да изараде књигу суперлатива.

Када су Мек Вертерови били деца (данас имају 39 година) њихова мајка била је запањена бројем питања која су јој постављали. Њихов отац, тада један од уредника лондонског „Дејли мела“, стално је говорио жени: „Не одговарај им на питања на која и сами могу да нађу одговоре.“

Радознали близанци почели су тада да завирују у све књиге које су могле да задовоље њихову знатижељу. После рата они су од те своје радозналости начинили уносан посао: снабдевали су разне листове, писце и састављаче приручника одговорима на необична питања. Питање као што је: „Колико је тежак најдебљи човек на свету (400,07 килограма) за Мек Вертерове је права ситница.

Дакле, Мек Вертерови су пристали да саставе, „Гинсову књигу рекорда“. У току припрема они су написали хиљаде писама музејима, библиотекама и истакнутим људима у више од 110 земаља.

Књига се појавила у продаји крајем 1955. године пред божићне и новогодишње празнике. Дечаци од „8 до 80 година“ просто су гутали разне занимљивости као што су на пример: апсолутни рекорд на сувом износи 1011,2 километара на час и постигнут је ракетним санкама или да је жена неког Федора Василета, која је умрла 1872. године до-

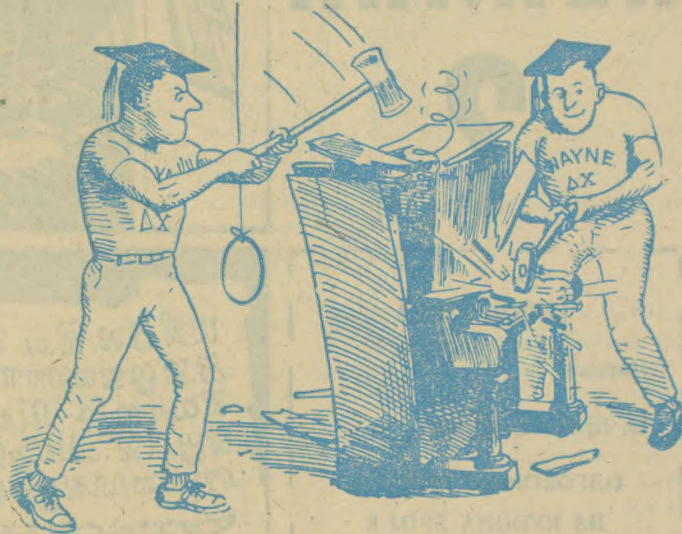

нела на свет 69 деце (16 пута близанце, седам пута тројке и четири пута четворке).

Библиотекари су убрзо сврстали ову књигу у категорију 001 што значи да спада у основне приручнике као што је „Светски алманах“ на пример. Није прошло ни месец дана а књига је постала „бестселер број 1“ у Енглеској.

Као што се могло и очекивати, рекорди постигнути у разним спортским дисциплинама заузимају значајан део у књизи: 80 од укупно 316 страница. Поред тога, многи подаци забележени у другим поглављима могли би се сврстати у спортска достигнућа. Такав је на пример податак о Кенету Бејлију из Боурнмута чији је хоби да — трчи ноћу. Тако је он за 44 године претрчао друмовима 212.787 километара. У књизи стоји да га је на тим ноћним тркама два пута оборио аутомобил, а да су га неколико пута жестоко напале сове које је привлачило његово светлеће одело.

Књига о нај, нај... доживела је досад 11 издања. Посао око допуне или ревизије појединих података је огроман. Узмимо на пример случај „Најусамљенијег дрвета“. То је била једна усамљена палма у сахарској оази Тенере која 1.600 километара унаоколо нема „суседа“. Податак о њој унет је у прво издање. Али, иако је око дрвета толики огроман простор, један француски возач камиона налетео је на њега фебруара 1960. године. „Били смо забринути за ово дрво — прича један од близанаца — јер је то био занимљив податак. На нашу жалост, сазнали смо да се палма после тога осушила тако да смо у издању од 1964. године тај податак морали да избацимо.“

У овој књизи може се наћи да се од свих новина за завијање цигарета највише употребљавају амерички лист „Јужнопацифичка пошта“, да је најстарија жива ствар на свету један бор у Белим планинама у Калифорнији који је био младица још 2.640. године пре наше ере.

„Сем строго спортских резултата у брзини аутомобила, ми одбијамо да уносимо рекорде које појединци постижу самоиницијативно у лудачким вожњама на обичним ауто-страдама. Не желимо да некоме падне на памет да потуче рекорд који смо ми навели и да скрха врат себи или другима — кажу аутори књиге. — Једина штета коју смо посредно изазвали представља неколико разбијених клавира. У једном нашем издању навели смо да рекорд у разбијању клавира и провлачења свих његових јадних остатака кроз прстен чији је пречник био 22,5 сантиметра износи 14 минута и 3 секунда и да су га поставили студенти технолошког факултета у америчком граду Дербију. То је изазвало праву светску епидемију разбијања клавира, нарочито на универзитетима. Данашњи рекорд, који ће вероватно бити оборен, износи 4 минута и 51 секунд.

Ево међутим, једног рекорда који ће тешко икад још бити постигнут: успињање степеницама до врха Емпајер стејт билдинга. Рекорд износи 21 минут а постигла га је 1932. године пољска олимпијска смучарска екипа.

У књизи можемо наћи и да најосетљивије чуло мириса на свету има мужјак свилене бубе (Bambyx mori), који према експериментима које су извели 1961. године немачки стручњаци може да осети секрет који лучи женка на удаљености од 12 километара; да рекорд у провлачењу испод ниско постављене шипке,

и то у току игре, држи једна девојка са Антилских острва. Не престајући да игра твист, она може да се провуче испод шипке постављене на свега 6,25 сантиметара од земље.

Кад год сер Хју Бивер зажели да зна која од птица за које су ловци заинтересовани лети најбрже, довољно је да нађе 24. страницу у последњем издању и да види да је то „дивља гуска са остриженим продужецима на шачној кости.“ А шта је са златаром пијукавцем? Жао нам је, сер Хју, али о њему у књизи нема ни помена.

WALT DISNEY

МЕРИ ПОПИНС

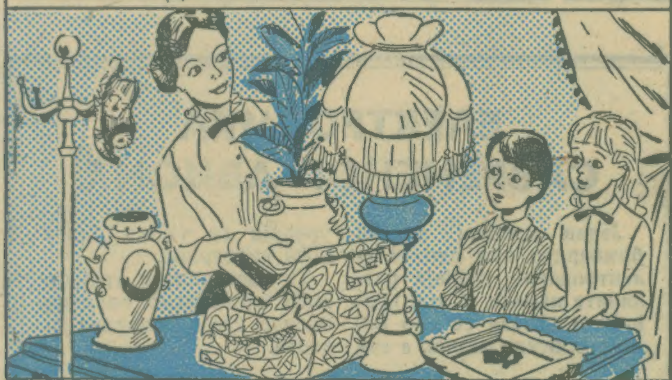

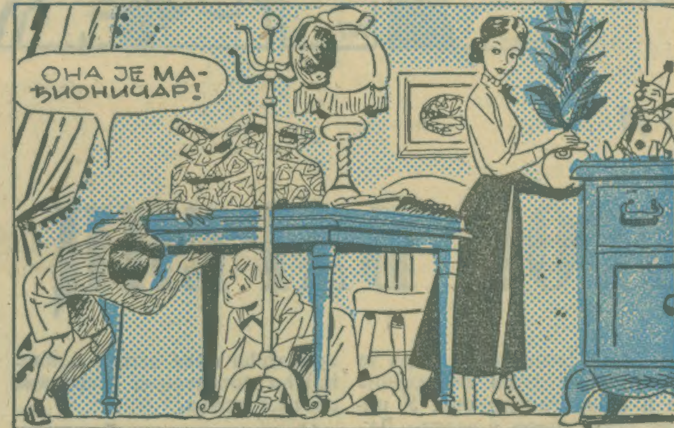

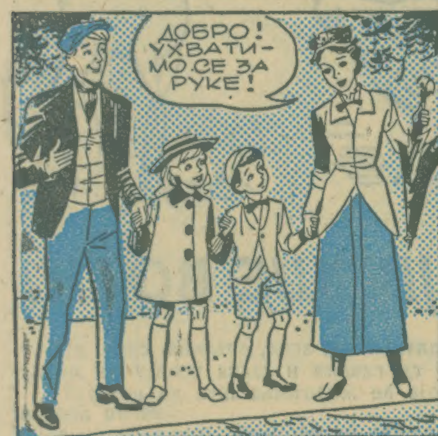

ВЕЛИКА ПОМОЋ

Васиону, односно поједина свемирска тела, научници су почели изучавати помоћу спектралне анализе пре нешто више од 100 година, а постигнути резултати су већ изванредни.

Помоћу спектралне анализе наука је у стању да објасни од којих се хемијских елемената и спојева састоји неко небеско тело, да измери његову температуру, густину материје, брзину кретања (према нама или од нас), обртање око осе, електрична и магнетска поља и друге физичке појаве на звездама и у међузвезданом простору.

Филм

БЕТ ДЕВИС »тражи посао«

БЕТ Девис била је једна од најбољих глумица Холивуда. Она није имала лице једне Елизабете Тејлор ни стас Мерилин Монро, али је била једна од првих глумица које су имале храбрости да „буду ружне" када је то захтевао сценарио. У својој тридесетој години играла је улоге старих жена за које се њене колегинице нису могле да одлуче ни у педесетој, ни у шездесетој години.

Бет Девис је са задовољством говорила да је „нису открили на улици". Од најраније младости била је глумица из убеђења. Увек је јасно давала до знања шта мисли о колегиницама које су „откривене" приликом избора за мис, а после неколико часова глумачке наставе и много пропаганде проглашене старовима.

Љубав за глумачки позив потиче код Бет Девис још из школског времена, али њени први глумачки покушаји пропали су. Међутим, она је била упорна, и успела је. Она није у Холивуду саградила раскошну вилу, није приређивала сјајне пријеме, ретко се појављивала на коктелима и веома мало је држала до публицитета. У каријери је полако напредовала. Није ни чудо, јер она није била спремна да игра све оно што су од ње захтевали режисери. Једном је дошло и до већих неслагања између ње и режисера, па је Бет Девис отишла у Енглеску. Дошло је и до судског процеса, па, разуме се, и до вести у новинама, што је много допринело самој Бет Девис. Холивуд је опет примио ову глумицу и она је ускоро добила два Оскара. Када је постигла своје највеће успехе имала је 40 година. У филму „Све о Еви", који је постигао велик успех, играла је стару глумицу која мора да уступи место млађој ривалки. „Све о Бет", рекла је глумица тужно.

БЕТ ДЕВИС НЕКАДА

Годне 1953. морала је да се подвргне једној тешкој операцији, али је пребродила кризу. Бет Девис је остала иста, али Холивуд није. Због телевизије дошло је до велике кризе у филмском граду. Многи глумци остали су без посла, а многе велике звезде пале су у заборав. Бет Девис коју су критичари означили као највећу уметницу Америке, остала је. Они су ценили њену природност, њен стрпљив рад, њену колегијалност и њену спремност да помогне другима. И режисери су је волели, јер су у њој осећали човека. Као права глумица Бет Девис је користила сваку прилику да се врати позоришту и Бродвеју. Али њено право радно место је било и остао Холивуд.

Сада Бет Девис тражи „посао". Она се није устручавала да у највећим новинама Лос Анђелеса и Холивуда да оглас. Досад је код холивудских звезда важило правило да никада не признају да нису више тражене. Онај ко да је овакав оглас отворено признаје да се више нико за њега не отима. У огласу који је дала Бет Девис говори се о „богатом искуству на позорници и филму". Изражава се жеља да се после гостовања на Бродвеју нађе посао у Холивуду. Испод читавог признања стоји великим јасним словима име — Бет Девис.

ШАХОВСКЕ ЗАГОНЕТКЕ САМЈУЕЛА ЛОЈДА

САМЈУЕЛ ЛОЈД (1841—1911) амерички композитор, један је од најоригиналнијих и најоштроумнијих проблемиста свих времена. Још као дечак од 14 година публиковао је први проблем и целог живота остао је верни поклоник те гране шаха коју називају „шаховска поезија". Између више од 800 проблема који чине његову шаховску заоставштину налазе се и они који у себи садрже елементе хумора. Тако проблем коме је дао име „Штајнипов гамбит" представља скоро нерешиву загонетку у којој бели даје мат у 3 потеза. Кључ за његово решење лежи у првом потезу белог који игра краљем омогућавајући црном да промовише пешака у даму и да му још и шах! Бели краљ је принуђен да бежи према средини табле — и ту настаје поента. Сада је црни краљ неодбрањиво угрожен, тако да у следећем потезу добија мат. Један други проблем, у литератури познат под именом „Ексцелзиор", везан је за опкладу између Лојда и његовог колеге — компонисте Дениса. Лојд је поставио проблем и затражио да му се покаже фигура која не даје мат. Денис је дуго размишљао и онда показао на пешака који се налазио на почетном пољу бе-2. Опклада је била изгубљена јер је управо тај пешак одређен за „јунака" проблема. Решење проблема, које је Лојд показао, састојало се у незадрживом напредовању пешака у свих 5 потеза до изводног поља а-8. Отуда је он дао мат црном краљу који се налазио на крајњој тачки исте дијагонале — пољу ха-1!

Лојд је био јак и као шахиста-практичар, али је ретко учествовао на шаховским турнирима. Његов једини наступ на Међународном шаховском турниру у Паризу завршио се на 10. месту. Био је члан шаховског клуба „Паул Морфи" у Њујорку који је посећивао носећи увек нови задатак за шахисте који су га очекивали. Тајна решења била је тако вешто скривена да присутни нису били у стању да је открију. Онда је аутор ступао на сцену, показивао решење и варијанте које воде до мата. Тек тада су падале примедбе шахиста: — Ми смо мислили да пешаци иду на другу страну табле!" Лојду су досадиле такве примедбе, које су му често стављали, па је као и обично једне вечери поставио проблем чије је решење било само у једном потезу. На табли је било мноштво фигура — читава мала „шума", па они који су решавали проблем нису могли да се снађу. Замољен, Лојд је показао решење ове необичне загонетке, која је имала још једно — резервно решење! Пошто су опет пале примедбе од неких шахиста, да им није било јасно на коју страну иду пешаци, следило је изненађење. Аутор је показао решење, исто тако у једном потезу, у случају да пешаци путују у супротном смеру.

БУТАНТАН — ОТРОВНО, ОТРОВНИЈЕ, НАЈОТРОВНИЈЕ!

„ОТРОВНИ" ПАРКОВИ БУТАНТАНА

На периферији града Сао Паоло у Бразилу налази се необичан институт. То је Бутантан, институт за проучавање отрова, вируса, бактерија, шкорпиона, паукова и змија отровница. Основан је 1902. године. У институту се такође производе и разни серуми.

На терену, који највише личи на велики парк, налазе се лабораторије, музеји и „штале", па чак и минијатурни аеродром за хеликоптере. Институт производи годишње отприлике 500 грама сувог серума, за чију је израду потребно 2 литра отрова. Пошто свака змија даје само 0,2 кубна сантиметра отрова, за два литра потребно је узети отров од змија равно 10.000 пута! Змије, шкорпионе и пауке овај Институт добија у првом реду од колониста из унутрашњости земље. Као противвредност колонисти не узимају новац него по неколико ампула скупоценог серума без којег се у неким крајевима Бразила живот не може ни замислити.

У музеју института налази се око 10.000 конзервисаних змија најразличитијих воста. Од мале, неугледне, али зато веома опасне випере па до огромних удава. Међутим, музеј не привлачи туристе. Најзанимљивији у институту је простор где су смештене змије. То су велике јаме, ограђене глатким и високим бетонским зидовима, у којима гамижу безбројне змије. Неке се увијају у колут, друге мирно леже на сунцу, треће се веру по гранама дрвећа у јамама, а неке се купају и пливају у малим базенима.

Уколико је неки од чувара расположен, он изненада пред гостима, који се скамене од страха, ускаче у јаму међу вијугава клупка, хвата голим рукама понеку змију отвара јој чељусти и показује смртоносне зубе. Малом пинцетом скида ружичасту скрамицу, а жућкаст густи отров полако капље из зуба.

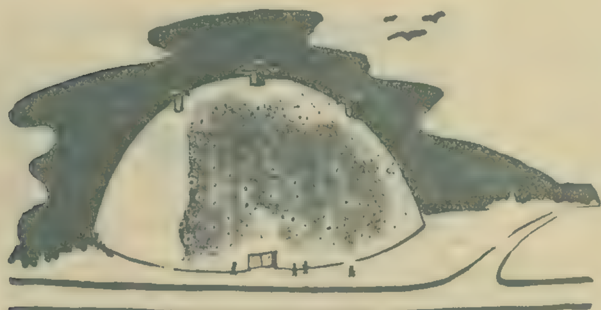

БРОЈЛЕРСКА ФАРМА БУДУЋНОСТИ

Из године у годину код нас и у свету све је више фарми за одгајивање и тов пилића — бројлера. Ево како један енглески стручњак замишља фарму бројлера у будућности.

Фарма ће бити огромних димензија и састојаће се из зграде у облику полулопте састављене из монтажних делова. Као што се види на цртежу, сем вентилатора за одвођење загрејаног и низа отвора за довод свежег ваздуха, ништа друго није предвиђено на овом здању будућности. Прозора нема.

Храна ће се доводити помоћу кружних једношинских вагонета и других уређаја. Светлост ће бити индиректна (дифузна). Када је напољу велика врућина, кров ће се заливати вештачком кишом. Поред тога, биће постављени и уређаји за климатизацију унутрашњости фарме.

Посебне „вештачке квочке" за сасвим мале пилиће нису предвиђене у овој фарми, а оне нису ни потребне, пошто је сама фарма у ствари једна велика вештачка квочка. Истина, она сада постоји само у пројекту овог енглеског стручњака-живинара.

ЈЕДНА ФАНТАЗИЈА

Канадски професор Роналд Фишер објавио је једном вест у којој је описао свет будућности. „Уверен сам, изјавио је он, да ће научници успети да знатно побољшају интелигенцију паса, мачака и мајмуна. Хирургија мозга и вежбе на научној основи омогућиће овим животињама да изговарају једноставне реченице. У свакој кући налазиће се обучени шимпанзо који ће обављати послове кућних помоћница, а мајмуни ће радити једноставније послове по фабрикама.

ЗА БРЖИ РАСТ

Совјетски научници из Бакуа недавно су открили међу дериватима нафте материју која убрзава раст биљака и животиња намењених људској исхрани. То су соли које на ефикасан начин убрзавају физиолошки и биохемијски процес као и услове храњења животиња и житарица. На овај начин тежина животиња се повећава до 36 одсто док код поврћа и разних усева ово повећање износи око 10 одсто.

ЗЕЛЕНА СВЕТЛОСТ УБИЈА ИНСЕКТЕ

Стручњаци америчког министарства за пољопривреду дошли су до закључка да зелена светлост убија инсекте. Ово њихово мишљење потврдили су опити са гусеницама лептира-купусара. Из ових гусеница „бомбардованих" више ноћи узастопно зеленом светлошћу изашли су лептири и одмах угинули. Авиони снабдевени јаким лампама са живином светлошћу летели су изнад поља засађених купусом истребљујући штетне инсекте помоћу „убилачке" светлости.

Генетика у минијатурама

Постоје ли беле вране? Постоје. Додуше, беле вране срећу се веома ретко. Необојена врана назива се „албиносом" — према латинској речи „албус" која значи бео. Албиноса има међу многим животињама, а и међу људима. Отприлике на 20.000 људи долази један албинос; то је особа с веома светлом, готово белом косом, и исто тако белом кожом.

Често чујемо за људе који не могу да разликују боје; нарочито не праве разлике између црвене и зелене боје. Узрок овог недостатка, или болести како неки сматрају, крије се у промени једног од хромозома.

Године 1791. код једног америчког сточара појавила се у стаду једна овца с веома кратким ногама. Када је сточар приметио да ова овца не може да прескаче преко ограде, одлучио је да од ње одгаји нову врсту оваца — анконовску. У то време нико није знао како се појавила оваква овца. А то је била мутација настала природним путем.

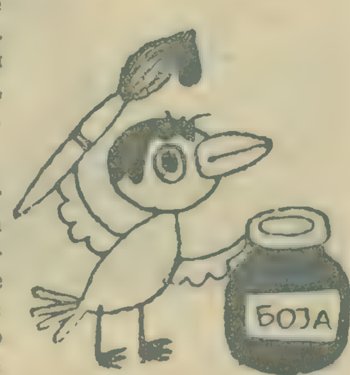

У вештачким Земљиним сателитима летели су у космос пси, мишеви, муве, семење разних биљака. Научници су их слали у свемир да би дознали како космички зраци делују на жива бића и која доза зрачења изазива мутације. Јер, пре него што је човек полетео у космос требало је знати како га треба заштитити од свих опасности космичког зрачења.

Најдужи друм на свету

У изградњи је најдужи друм на свету, који ће повезати 20 азијских држава, почевши од Турске, преко Ирака и Индије до Сингапура с једне, до краја Истока (Вијетнама) с друге стране. То ће бити аутострада међународног значаја у чијој изградњи суделују и Уједињене нације.

Пут ће повезати Европу, Средњи исток и Африку с Азијом. Производи који су се до сада транспортовали скупљим и заобилазним морским путевима биће упућени овим директним, бржим и јефтинијим друмом.

Укупна дужина ове аутостраде износи 55.000 километара. Радови на изградњи највећег друма на свету почели су још 1958. а рачуна се да ће дефенитивно бити завршени за 2—3 године.

Како је постала ЛАМА

У ПУСТИЊАМА на обронцима Кордиљера, у провинцији Карангас, живе Чипаја-Индијанци. Поред Уруса, они су најстарији становници ових висоравни. Пространим пустињама, казују индијанске легенде, влада у бело одевен џин. Код овог џина, кога зову Хуаса Малку, Индијанци су тражили утеху а и заштиту од пљачкаша, болести и ударaца судбине.

Пре много, много година, када је Велики дух створио прве људе, земља је породила и прве Чипаје. Они су били сиромашни као и земља на којој су живели. Докле год је поглед допирао простирала се само пустиња с понеким трновитим жбуном и голим камењем. Оскудна трава била им је једина храна, крај камена налазили су дању заклон од сунца, а ноћу од хладноће.

Једног дана кренуо је поглавица племена у свет да види постоји ли негде неки крај где се лакше и боље живи. Пут је стално водио у брдо, све више и више. Камене блокове заменили су планински висови са снежним бе

лим капама. Успињање је било све теже. Уморан и гладан легао је поглавица на један камен да отпочине. Тек што је склопио очи, а камен под њим почео је да се помера.

— Ти, човече из племена Чипаја, шта тражиш у моме царству?

Обузет страхом, поглавица је заронио главу у дланове и прошаптао:

— Јеси ли ти Маниту, велики дух?

— Ја сам Хуаса Малку. Шта те је натерало да напустиш своје племе и кренеш у свет?

— Дај нам неко живо биће које ће моћи да дели с нама наш тежак живот!

— Испунићу жељу Чипаја-Индијанаца. Врати се свом племену и чекај да Маниту три пута поклони Земљи нову светлост. Тада узми пуну прегршт земље, стави је на бусен траве и са свим тим крени насупрот ветру. Ништа, али баш ништа не сме те задржати. Најзад ћеш стићи на једно место на коме ћеш видети свој лик. И све што је Маниту створио видећеш на том месту. То је једна велика вода. Потражи ту један камен који штрчи из воде. На њега ћеш метнути земљу с травом и чекаћеш три дана и три ноћи. После тога пођи ћеш кући.

Поглавица је учинио као што му је саветовао Хуаса Малку. Преко пустињског песка, преко снегом покривених планинских врхова ишао је поглавица. Најзад је угледао велику воду. Потрчао је према њој колико год су га ноге могле понети.

— Хуаса Малку, захваљујем ти. Сад знам да ће се жеља Чипаја испунити!

Али, где му је земља, где трава? У свом великом узбуђењу поглавица је бусен с травом положио на светлуцаву водену површину не зна јући да бусен мора потонути. Бојећи се да ће сав његов дотадашњи труд бити узалудан, стао је да чупа рогоз што је растао крај обале. Од њега је исплео безбројне асуре не би ли тим својим радом искупио учињену грешку...

Седам дана и седам ноћи после његовог повратка, Чипаја-Индијанце пренуо је иза сна неки шум. Пред њима је стајао Хуаса Малку окружен многим дотад невидљивим живим бићима.

— Ево, довео сам неколико животиња. Слушаће вас добро, али само када их има више јер ваш поглавица није учинио све што сам му наредио.

Изговоривши то Хуаса Малку је нестао.

Ламе које им је оставио заиста слушају своје господаре само када су у гомили. Једна животиња никако се не може натерати на послушност. Још и данас кад је сама лама гризе, рита се и удара ногама чим је натоваре. Али, чим их има више, свака животиња мирно прима терет и послушно прати предводника чак и по најстрашнијој стази којом се не може успети ниједан коњ, ниједан магарац, ниједна мазга.

КРОЗ ПОВЕСТ ОКЕАНА

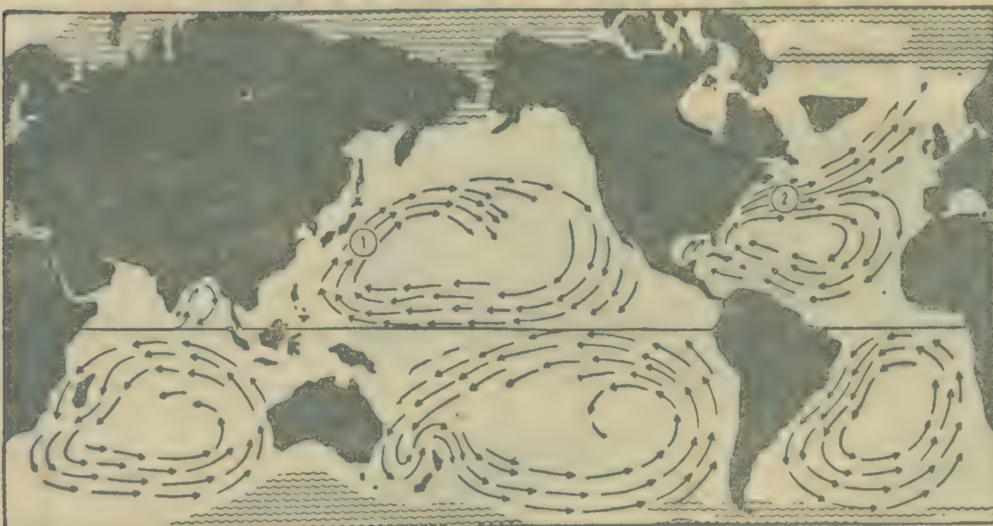

21.

Океанске струје су подељене на топле и хладне, као и на дубинске и површинске. Научници су утврдили да струје имају великог утицаја на временске прилике и отуда њихово велико интересовање за њих. Познавање струја је такође значајно за навигаторе као и оне који се баве рибарством. Може се приметити на горњој мапи да се струје северно од Екватора крећу углавном у правцу кретања казаљке на сату док се струје јужно од Екватора крећу у супротном смеру. Узрок томе су: нагиб Земљине осе, пасатни ветрови и топлота Сунца. Сунце греје водену површину у пределу Екватора утичући на тај начин да се море шири. Ширење чини воду лакшом и незнатно јој подиже ниво изнад нормалне висине мора. Будући да је ниво воде дуж полутара нешто виши појављује се тенденција да се та вода слива „низ брдо“ према половима. Површинске струје које је обележио Мори око 1850. године биле су предмет озбиљних студија. Случајан проналазак, године 1952, једне дубинске струје у Пацифику која се креће испод северне екваторијалне струје (1) у супротном смеру представљало је изненађење за научнике. Али није то било једино откриће; откривена је и струја, слична претходној, која се креће испод Голфске струје (2). Поред тога постоје и струје дубинских арктичких хладних вода по дну Атлантског океана. Оне теку и јужније од Екватора те продиру у јужни Атлантик. Брзина ове струје је спорна и предмет расправа — по разним прорачунима те воде пређу пут од Арктика до Екватора за 300 до 1500 година.

22.

Помоћу специјалних апарата за дисање, и других инструмената, гњурци су у могућности да добро испитају приобалне гребене и плићаке. Према извештају гњураца становници мора са малим изузецима веома су индиферентни према „уљезима“ — људима — на њиховој територији. Са добром опремом гњурци силазе и до дубина од око 160 метара и тамо могу да проведу и више од једног сата колико им дозвољава количина компримираног ваздуха у малим челичним боцама које носе на леђима.

23.

Научници који проучавају биологију мора стално контролишу живот у мору, да би били у току промена које могу да имају утицаја на циклус живота. На пример: ако би се температура хладне Хумболтове струје дуж обала Перуа, која је истовремено и једна од области најбогатијих рибом, попела за неколико степени, изгинуо би планктон, нестало би риба, угинули би милиони морских птица, а рибља индустрија у Перуу би била упропашћена.

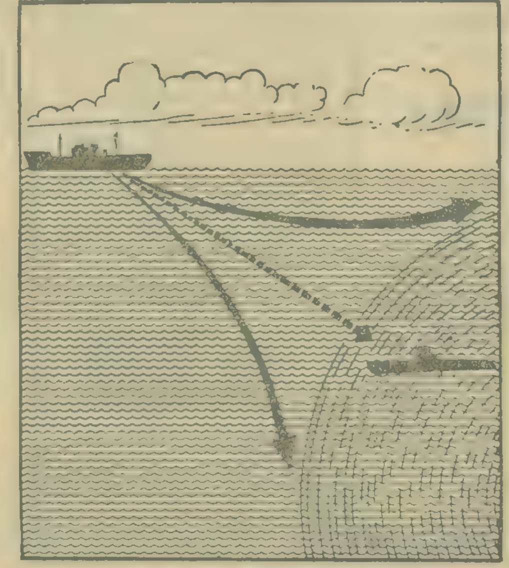

24.

Појавом подморница интерес за морске дубине је такође порастао. Локација топле струје у хладном мору има изванредан значај. Подморница је у могућности да се „сакрије“ у таквој једној топлој струји, јер се две струје не мешају а тамо где се сусрећу, пролазе једна поред друге, тј. где им је граница, тамо се ствара извесна баријера која онемогућује електронским детекторима тачније њиховим зрацима да се пробију, и на тај начин, брод који гони подморницу, не може да утврди место на коме се она „сакрила“.

(Наставиће се)

»ХИЉАДУ« ПРОИЗВОДА ОД СОЈЕ

Соја је једногодишња биљка из породице лептирњача. Пореклом је из Кине и Јапана, позната и под именом кинески или јапански пасуљ. Она све више осваја плодне оранице у многим подручјима света, па и код нас.

Сојино семе садржи поред осталог много масти и квалитетних беланчевина, те је соја врло добра храна за људе и стоку. У Сједињеним Државама Америке, после кукуруза, пшенице и овса, соја се по засејаним површинама налази на четвртом месту.

Становници Индије и Кине називају соју „месом без костију“. У овим земљама и у Јапану соја се гаји већ 5.000 година. У Европу је пренета пре два века и то прво у Француску а затим у Аустрију. У Америку је пренета тек у деветнаестом веку, али је брзо сузбила многе биљне културе.

За људску исхрану најзначајнији производ је сојино брашно, које се производи без сојиног уља али са различитим

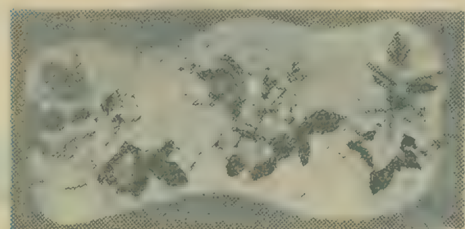

количинама уља у себи. Одмах после брашна по значају долази сојино уље, које се врло много употребљава у индустрији маргарина. Сојин „лецитин“ (хемијско једињење које се добија из семена и жуманца јајета) употребљава се у медицини као средство за јачање, а затим у козметици у разним кремовима, као и у индустрији боја, где је такође важан производ прераде сојиног семена.

Све у свему, од соје се данас израђује читаво мноштво производа: брашно, уље, млеко, сир, протеини, лецитин, грамофонске плоче, чешљеви, дугмад, држаље за пера, електрични изолатори и мноштво других производа, а затим уљане погаче за стоку.

УГРОЖЕНА ПРОФЕСИЈА

Многи амерички глумци који из године у годину на разним приредбама, у радњама и на школским скуповима играју улогу Деда Мраза, одлучили су да ове године траже много веће новчане награде. Разлог: деца су постала превише распуштена тако да је професија Деда Мраза престала да буде безопасна. Тако се, на пример, глумац Хари Блек жали:

„Један петогодишњи дечак расекао ми је ципелом ногу до крви због тога што му нисам донео електрични воз који је он желео“.

Фантастична прича

Рej Бредбери

ЗЛАТООКИ

2

Дунуо је ветар, окрунио кишу бресквиних латица. Битеринг је пружио мрку, опаљену руку и пригушено крикнуо. Додирнуо је цветове, подигао неколико латица са земље. Држао их је на длану, гладио прстима. Најзад је позвао жену:

— Коро!

Она се појавила на прозору. Притрчао јој је.

— Коро! Ови цветови... Видиш ли? Другачији су! Не као пре! То није цвет брескве.

— Не видим разлику! — одговорила је.

— Не видиш? Ипак су другачији. Ја не могу то тачно да одредим. Можда поједине латице, можда облик, боја, мирис...

Деца су истрчала из куће и гледала како отац трчи од леје до леје, чупа ту лук а тамо мркву, ротквицу.

— Коро, дођи, погледај!

Загледали су лук, мркву, ротквицу.

— Зар је мрква оваква?

— Да... не... — она се колебала. — Не знам.

— Знаш... Овај лук није лук. Мрква није мрква. Укус је исти, а ипак је друкчији. Мирис није као пре.

Он је осећао како му лупа срце.

— Коро, шта је ово? Шта се догодило? Треба да одемо одавде.

Трчао је по врту, опипавао свако дрво.

— Руже! Постају зелене.

Стајали су и гледали зелене руже.

А два дана касније Ден је утрчао у собу.

— Дођите да видите краву. Музао сам је и видео... Дођите!

Отишли су до штале. Крави је растао трећи рог.

Утрина пред кућом је лако, једва приметно, зрачила љубичастом бојом, као пролећни јоргован.

— Треба отићи — проговорио је Битеринг. — То се не може некажњено јести. И ми ћемо се претворити у ко зна шта! Ја то нећу дозволити. Остаје нам само једно: да уништимо све поврће.

— Па оно није отровно!

— Отровно је! Отров у њима је разблажен, веома разблажен. Нема га много, тек-тек. Не треба јести...

Неодлучно је погледао кућу.

— Чак и кућа. Можда је и њу изменио ветар. И ваздух! И ноћне магле. Зидови, подови... све се изменило. То више није дом за човека!

— Ах, то је твоја бујна машта.

Он је обукао капут, завезао кравату.

— Идем до града. Нешто треба учинити. Брзо ћу се вратити.

— Хари, причекај! — зовнула га је жена.

Али је он већ био отишао.

*

У граду, на сеновитим степеницама што воде у зелену радњу, седело је, безбрижно брбљајући, неколико људи.

Битерлинг је зажелео да пуца у ваздух, да их прене. Шта радите, глупани? — помислио је. Седите? Јесте ли чули новост: ми смо заробљеници планете која нам је туђа! Предузмите нешто! Није вас страх? Не бојите се? Шта намеравате да учините?

— Како живиш, Хари? — обратили су му се. — Седи с нама.

— Јесте ли чули за недавне новости? Засмејали су се климајући главама.

— И шта намеравате да учините?

— Да учинимо? А шта се ту може учинити?

— Саградити ракету, ето шта!.

— Ракету? Да се опет вратимо некадашњим узбунама и стрепњама? О, не!

— Морате! Јесте ли видели цветове, брескве, руже, траву?

— Свакако! — одговори му један од оних што су седели на степеницама.

— И не бојите се?

— Не много! Нисмо о томе много мислили!

Дошло му је да заплаче.

— Треба да радите заједно са мном. Ако останемо овде и ми ћемо се изменити. Има нечег у ваздуху. Марсовски вирус... зар не? Семење, поленов прах... Слушате ли ме?

Гледали су га ћутећи.

— Саме! — обратио се једном од њих.

— Да, Хари?

— Хоћеш ли ми помоћи да начиним ракету?

— Ја имам гомилу гвожђа и једну хрпу нацрта. Уступићу ти... Сви су се смејали.

— Саме — наједном ће Битерлинг — твоје очи...

— Шта је с њима, Хари?

— Раније су биле сиве, зар не?

— Зашто питаш?

— Сада су злаасте.

— Зар је могућно? — запита Сам.

— И постао си виши, јачи!

— Може бити.

— Саме, због чега су ти очи пожутеле?

— А какве су боје биле твоје, очи? — запита Сам.

— Моје? Плаве, разуме се!

— Ево ти, погледај их. — И он му додаде огледалце.

Битеринг је оклевао, а затим је принео огледало очима...

— Ето, видиш шта си урадио? — прекорно му рече Сам. — Разбио си ми огледалце.

Хари Битеринг преселио се у радионицу и почео да гради ракету. Крај широм отворених врата заустављали би се људи, поразговарали би с њим или се шалили пригушеним гласом. Понекад би му помогли да нешто подигне или пренесе. Али, чешће су га само гледали све жућим очима.

Долазила је Кора, доносила у котарици доручак.

— Нећу ја то — био је упоран он. — Јешћу само од залиха са Земље. Оно што смо донели овамо. Не оно што смо одгајили овде у башти.

Жена га је погледала. Али, он није дизао поглед на њу; развијао је своје цртеже.

— Хари! Хари! — жалосно је понављала она.

— Морамо отићи одавде! Морамо!

Ноћи су биле пуне ветра што је на месечини струјао кроз море траве, кроз улице градова пустих већ 120 векова. У новом насељу Битерингова кућа са страхом је чекала и бојала се промена.

Лежећи у постељи Хари је осећао како му се издужују кости, како мењају облик размекшавајући се као злато кад се топи. Жена која је спавала крај њега била је тамнопута, златоока. Спавала је мирно; у својим постељама спавала су и деца поцрнела од марсовског сунца. А ветар је злослутно звиждао између преображених бресквиних стабала, таласао љубичасту траву, откидао с ружа зелене латице.

На истоку се појавила зелена звезда.

Необичне речи откинуле су му се са усана.

— Јорт... Јорт... — понављао је.

Била је то марсовска реч. А он није знао тај језик.

Усред ноћи скочио је из постеље, окренуо број телефона археолога Симпсона.

— Кажите ми, шта значи реч „јорт".

— То је старомарсовски назив за нашу Земљу. Зашто питате?

— Онако...

Слушалица му је испала из руку.

„Ало, ало, ало" — понављао је глас из слушалице док је он нетремице гледао зелену звезду. — Битеринг! Одазовите се, Хари!

*

Дани су пролазили пуни звекета гвожђа. Он је састављао костур ракете уз безвредну помоћ тројице равнодушних мушкараца. После сваког часа већ би се осетио уморним и осећао потребу да предахне.

— То је од планинског ваздуха — говорили су му, смејући се.

После неколико дана жена му је тихо саопштила:

— Хари, залихе смо потрошили. Ништа више није остало. Донела сам ти марсовску храну.

Битеринг се тешко спустио на столицу. Узео је сендвич, отворио га, погледао и почео јести.

— Отпочини данас — говорила је жена. — Данас је таква врућина. Деца се спремају на канал, да пливају. Хајде с нама.

— Не треба губити време.

— Само мало — није попуштала она. — Купање ће ти помоћи.

Сунце је пекло, дан је био без ветра. Ишли су обалом канала: отац, мајка, деца у купаћим костимима. Затим су сели. У очима жене и деце Хари је угледао злато. Раније им очи нису биле златне. Телом му је прошла дрхтавица која као да се утопила у потоцима зноја. Хари се пружио по трави. Био је превише уморан да би се плашио...

— Коро — запитао је — јесу ли одавно твоје очи постале златне?

— Увек су биле такве.

— Не. Пре три месеца биле су кестењасте.

Лежали су на сунцу.

— А код деце? — питао је. — Такође су златне?

— Кад деца расту понекад им се мења боја очију.

— Можда смо ми такође деца. За Марс, у сваком случају. Срећна мисао! — Насмејао се. — Хајде да се купамо.

Ушли су у воду. Он је тонуо све дубље, до самог дна, као златаста статуа. Зажелео је да се испружи по дну и да лежи у зеленој тишини, у миру.

Вративши се на површину, посматрао је небо. „Тамо, у равници — мислио је — струји огромна марсовска река и сви смо загњурени у њу; наше камене куће и дрвене колибе, а она тече и запљускује наша тела, издужује нам кости..."

На обали је седео мали Ден гледајући оца.

— Утха — рече изненада.

— Шта кажеш? — запита отац.

Малишан се осмехну.

— Па ти знаш. То је на марсовском „отац".

— Где си то научио?

— Не знам? Нигде. Утха!

— Шта хоћеш?

Малишан се није одлучивао да каже.

— Ја... желео бих... да променим име.

Мати им приђе.

(Наставиће се)

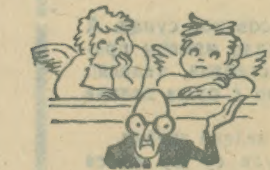

ОЧИГЛЕДАН ПРИМЕР

Један енглески сеоски учитељ окачио је у својој учионици репродукцију „Сикстинске мадоне".

Школски инспектор, који је на крају године дошао да оцени учитељев рад и успех, приметио је слику и похвалио учитеља што код деце развија религиозна осећања.

О, не — одговорио је учитељ. — Нисам је ја с том намером окачио. На примеру она два анђела у доњем делу слике ја показујем својим ученицима како не треба седети у разреду.

ОТВОРИ ОЧИ

ЗАМЕЊЕНЕ ЦИПЕЛЕ

Ове девојчице одевене у народну ношњу замениле су ,играјући се, ципеле. Ко ће од вас да им помогне и да пронађе које ципеле одговарају којој ношњи? Иако верујемо да сте одмах погодили из којих земаља девојчице потичу, ипак ћемо вам их представити. То су: Гренланђанка, Холанђанка, Румунка, Индијка, Јапанка и Тиролка. А сад на посао: вратите девојчицама њихове ципеле.

РЕШЕЊЕ:

Јапанка је обукла Тиролкине ципеле с великом шналом.. Тиролка је ставила Индијкине гривне на ноге, Индијка је уз свој депршави сари обукла Румункине чизме. Румунка је од Холанђанке позајмила дрвене ципеле, Холанђанка се послужила Ескимкиним крзненим чизмама, а Ескимка са Гренланда једва стоји на Јапанкиним високим сандалама.

„РОДНА УЛИЦА МОЈЕ МАЈКЕ", РАД ИВРЕ ОБРУЧА, ВИСОКО, УЛИЦА ИВРЕ ОБРУЧА БРОЈ 7

ЛАВИРИНТ

КАДА СУ СЕ У РАНУ ЗОРУ ВРАТА НА ШТАЛИ ОТВОРИЛА, КОЊИЋ ЈЕ ЈУРНУО НА ЛИВАДУ. МОЖЕТЕ ЛИ ДА ОДРЕДИТЕ ПУТ КОЈИМ ЈЕ СТИГАО ДО СТОЧНЕ ТРАВЕ?

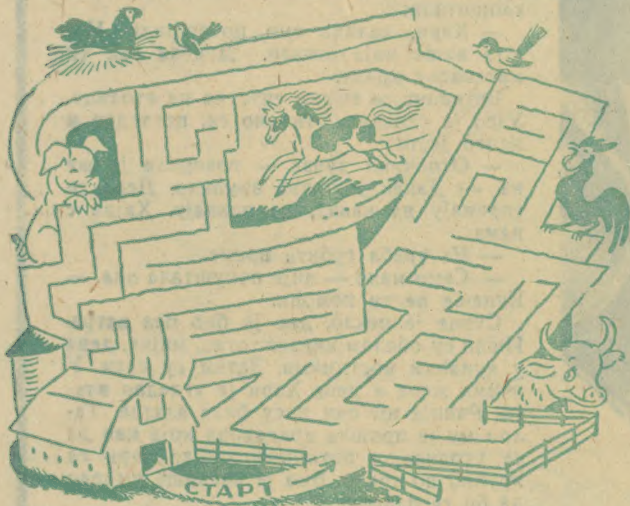

ЦРВЕНИ АЕРОДРОМИ

До сада су птице проузроковале многе ваздухопловне удесе. Због тога на неким аеродромима постоје специјалне екипе које се на различите начине боре против читавих јата која опседају писте. Покушавано је разним справама које су производиле буку, имитирале гласове птица и слично, али ништа није помогло. Радознале птице су се упорно враћале на аеродром и то на некима у толиком броју да авиони просто нису могли да слете. Изгледа међутим да је пронађено једно ефикасно средство: енглески природњаци установили су да се птице плаше јаркоцрвене боје. Предложили су да се аеродроми, писте травњаци и околина обоје црвено. Верује се да ће птице најзад оставити аеродроме на миру.

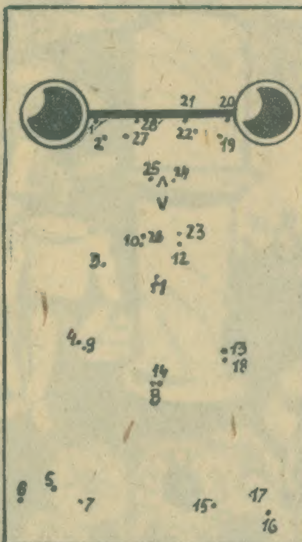

КАКВА СНАГА?

ДА ВИСТЕ ВИДЕЛИ КО ЈЕ ТАЈ ЈУНАЧИНА ШТО КАО ОД ШАЛЕ ДИЖЕ ТЕШКУ ЂУЛАД ИЗНАД ГЛАВЕ, СПОЈТЕ РЕДОМ СВЕ ТАЧКЕ ПОЧЕВШИ, РАЗУМЕ СЕ, ОД БРОЈА 1.

ДЕЧЈИ ЦРТЕЖИ са КОНКУРСА

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„ОКУКА", РАД МИЛИВОЈА РАДИНОВИЋА, ТИТОГРАД, ЊЕГОШЕВА 7/1

„ЛОВ", РАД ПЕПИЦЕ ЗЛАТАНОВЕ, УЧЕНИЦЕ ШКОЛЕ „МОША ПИЈАДЕ", ДИМИТРОВГРАД

РЕКОРДЕР

Амерички студент Боб Кеман поставио је нов светски рекорд у ударању у бубањ. Он је непрекидно ударао у бубањ 100 часова, 23 минута и 3 секунде.

Досадашњи рекорд био је постављен 1962. године и износио је 100 часова 1 минут и 15 секунди.

Нови светски рекордер морао је бити хитно отпремљен у болницу јер су му се уши биле потпуно заглушиле. Ништа боље нису прошли ни његови слушаоци.

ПОГОДИТЕ

Које су од ових шест пегли укључене?

НАПРАВИ САМ

ЗЕЛЕНА ЖАБИЦА

Није вам потребно много материјала да бисте направили ову једноставну играчку: један запушач купастог облика, два зрна шибице, две зелене перле, два мала ексера и две канцеларијске спајалице.

Начин прављења: обе спајалице извијте као што показује стрелица (а) на цртежу бр. 1, а онда их забодите са сваке стране запушача — уместо задњих ногу.

Предње ноге изрежите од два зрна шибице као на цртежу бр. 2, а онда их увуците у запушач-тело. Перлице нанижите на ексере — (цртеж бр. 3) и забодите их на врху предњег дела запушача — уместо очију.

На горњем делу запушача — леђа прилепите три овална издужена папирића, изрежите их према цртежу бр. 4. На доњи део запушача прилепите такође три папира изрезана у обрнутом смеру, попреко цртеж бр. 5).

На предњем делу запушача нацртајте црту-уста цртеж бр. 6).

Предлог за бојење: леђа обојте зеленом бојом, три црте на леђима црно, стомак жуто, црте опет црне; уста — црна црта на зеленој основи.

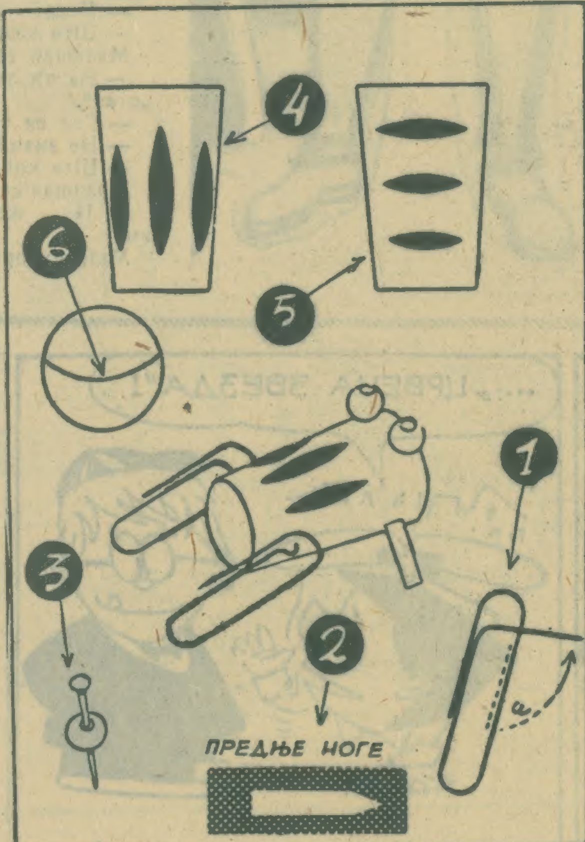

ТРАЖИ СЕ ЏЕПАРОШ

Недавно је у угледном енглеском листу „Тајмсу" био објављен оглас следеће садржине: —„Кинематографској фирми хитно је потребан квалификован џепарош у својству саветника при снимању гангстерског филма. Фирма гарантује примљеном кандидату да ће сачувати његов инкогнито и да неће одати његове професионалне тајне.

*

ШТУКИНЕ МОШТИ

У совјетском граду Ејску на Азовском мору излази лист који се зове „Приазовске степе". Лист је довео у забуну све ихтиологе на свету када је у броју од 3. новембра прошле године објавио следећу вест:

„Године 1947. у Немачкој је у једном језеру уловљена штука тешка 140 килограма и дугачка 5,7 метара. Испод једног шкржног поклопца био је нађен прстен на коме је писало: „Ја сам прва риба коју је својеручно пустио у језеро Фридрих II — 5. априла 1230. године". Штука је живела 267 година".

Ма колико рачунали излази да је од тренутка када је Фридрих пустио рибу у језеро па до дана када је била уловљена протекло 717 година. Да чак прихватимо као истину да је штука заиста живела 267 година. А шта је онда радила осталих 450 година?

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

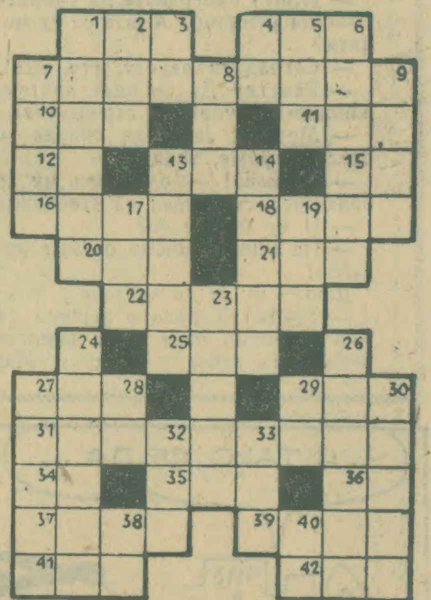

Водоравно: 1) прерађевина од воћа, пекмез, 4) чврсто стање воде, 7) област у средњој Азији, 10) друга, 11) чехословачка афирмација, 12) иницијали нашег шаховског велемајстора, 13) река у Индији, 15) два суседна сугласника, 16) оруђе за рад, 18) већи водени ток, 20) лука у Израелу, 21) име глумице Гарднер, 22) скуп ћелија истог порекла и исте функције, 25) аждаја, 27) врста иловаче, 29) део животињског тела, 31) познати руски композитор („Лабудово језеро"), 34) иницијали сплитског композитора (оперета „Мала Флорами"), 35) лична заменица, 36) хемијски знак за алуминијум, 37) мушко име, 39) река у Шпанији, 41) врста папагаја, 42) шаховски термин.

Усправно: 1) непроходна тропска шума, 2) дуг временски период, 3) иницијали нашег књижевника („Господа Глембајеви"), 4) латинска скраћеница за „место печата", 5) грчко слово, 6) држава у Европи, 7) река у Војводини, 8) веома дуг временски период, 9) музички знак за обележавање тонова, 13) острво у Јонском мору, 14) река у Словенији, 17) спис, 19) узвик, 23) други назив за Троју, прастаро насеље у Малој Азији, 24) дилетант, 26) творница хлеба, 27) наставна средства, 28) узвик, 29) два суседна слова, 30) члан посаде авиона, 32) наша филмска глумица (Марија), 33) једно чуло, 38) река у Колумбији, 40) памет.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) палатал, 7) Крк, 8) мамут, 10) лото, 12) Рача, 13) Одеса, 15) нар, 16) дар, 17) кс, 19) ма, 20) Капри, 22) капа, 24) лако, 26) анас, 27) икра, 28) Егист, 30) ов, 31) ро, 32) ока, 34) веш, 36) бокор, 38) Асти, 40) брза, 41) старт, 42) Емс, 43) аба, 44) ета.

Усправно: 1) „Продана невеста", 2) актер, 3) ам, 4) Тар, 5) Аман, 6) „Луча микрокозма", 7) Клод, 9) Тара, 11) ос, 14) Ака, 18) Сплит, 20) касир, 21) рак, 22) ка, 23) Паг, 25) Оа, 29) соб, 30) овас, 32) окрет, 33) Арас, 35) штаб, 37) Об, 39) Ира.

СКОК У СЛОБОДУ

Обавештајац француског покрета отпора побегао је из затвора Гестапоа скочивши са трећег спрата.

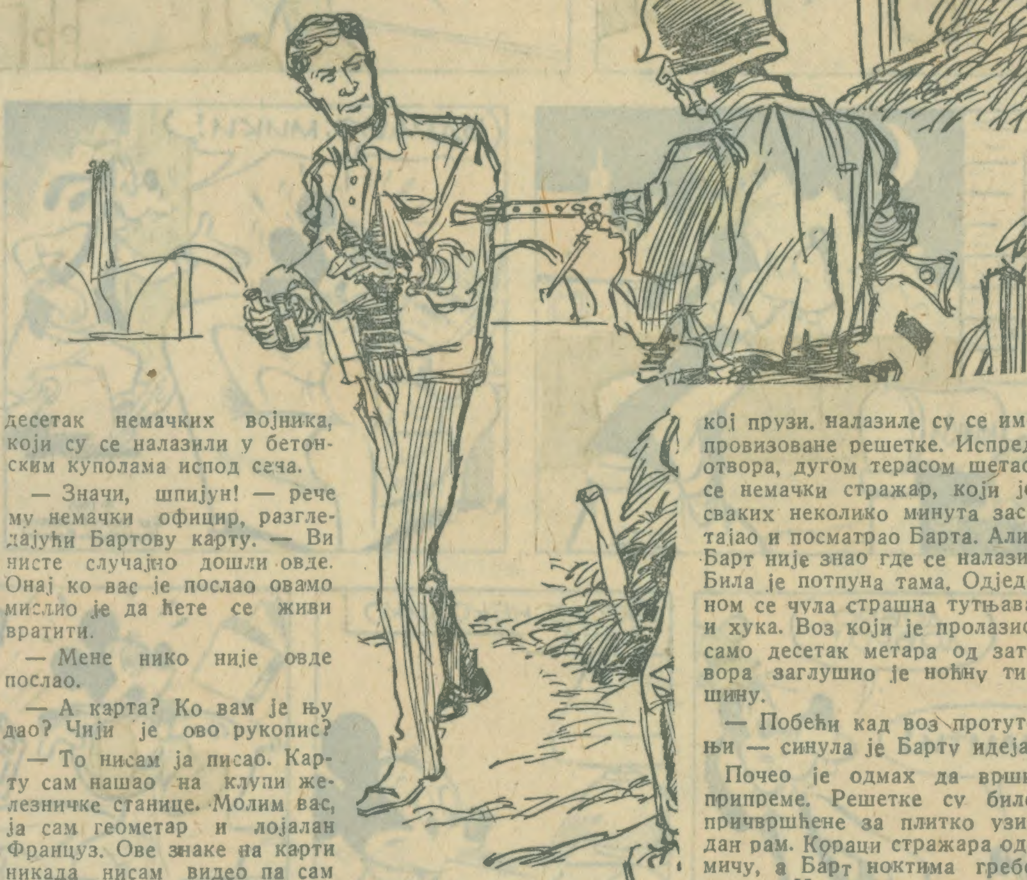

Барт је у рукама држао доглед и војну карту у коју је унео све што је видео овде на немачком аеродрому у Кормије-ан-Вексени, удаљеном 32 километра од Париза. Био је то огроман аеродром са три писте, које су биле савршено маскиране покретним дрвећем и пластовима сена. Одавде је сваког дана полетало неколико стотина бомбардера и ловаца који су оперисали у каналу Ламаншу.

Да би расветлила тајну овог брижљиво чуваног аеродрома, савезничка обавештајна служба је преко обавештајне службе француског покрета отпора почела да прикупља податке о аеродрому. За овај задатак био је одређен француски обавештајац Барт, који је припадао Холардовој обавештајној мрежи „Ажир". Необично храбар и смео, Барт је био први обавештајац који је у лето 1943. године, корак по корак и усред дана, стигао на средину аеродрома, тамо одакле је све могло да види око добро увежбаног обавештајца.

Ту поред пласта сена Барт је стајао као код своје куће и уцртавао у карту наоко „безначајне" мале бараке, кућице и друге минијатурне објекте. Уцртао је и последњи објект, овај пласт сена поред којег је стајао. Био је задовољан. Савио је карту и кад је хтео да је стави у џеп, догодило се нешто од чега му се дигла коса на глави. Читаво време стајао је уз саму митраљеску цев, која је вирила из сена. Немац га је цинично посматрао. Потом је изишао испод сена, у ствари дебеле бетонске куполе, и потерао га испред себе до подземне бетонске просторије у којој је била смештена немачка служба контрашпијунаже за обезбеђење аеродрома.

Барт упорно ћути

Барт се уз пут освртао. Хтео је да добро види све иако је било мало наде да ће му то икад користити. Видео је улаз у подземни хангар за неколико стотина авиона, огромна складишта муниције, радионице... Схватио је да је његово присуство догледима регистровало најмање десетак немачких војника, који су се налазили у бетонским куполама испод сена.

— Значи, шпијун! — рече му немачки официр, разгледајући Бартову карту. — Ви нисте случајно дошли овде. Онај ко вас је послао овамо мислио је да ћете се живи вратити.

— Мене нико није овде послао.

— А карта? Ко вам је њу дао? Чији је ово рукопис?

— То нисам ја писао. Карту сам нашао на клупи железничке станице. Молим вас, ја сам геометар и лојалан Француз. Ове знаке на карти никада нисам видео па сам из професионалне радозналости дошао...

— Оставите те лажи! То није прича за службу безбедности! — разјарено је викнуо Немац на Барта.

— Ја вас уверавам...

— Напишите овде неколико реченица! — рече Немац. — Позваћемо графолога. Ако установи да је ово ваш рукопис, у шта не сумњамо, стрељаћемо вас одмах.

Док је Барт с напором покушавао да искриви свој рукопис, немачки официр је телефоном позвао графолога техничке службе Гестапоа из Париза.

Сурово и исцрпљујуће иследђење тек је почињало. Барт је под јаком стражом пребачен у затвор Гестапоа у Понтоази. И тамо је упорно понављао првобитну причу о томе да је геометар. Немце у ствари, није ни интересовало његово признање тј. да ли је он уписивао знаке у карту или није. Располагали су чињеницама које Барт није могао да оповргне. Гестапо је интересовало то ко је Барта упутио на аеродром и којој обавештајној мрежи припада.

Идеја о бекству

Исте вечери Барт је био пребачен у затвор Гестапоа у месту Уље где је сутрадан требао да сачека графолога и нове иследнике. Требало је да га они истим доказима сломе и присиле на провалу своје обавештајне мреже.

Његова ћелија била је на трећем спрату, прозор око петнаест метара изнад земље. На једином отвору ћелије, окренутом према железничкој прузи, налазиле су се импровизоване решетке. Испред отвора, дугом терасом шетао се немачки стражар, који је сваких неколико минута застајао и посматрао Барта. Али, Барт није знао где се налази. Била је потпуна тама. Одједном се чула страшна тутњава и хука. Воз који је пролазио само десетак метара од затвора заглушио је ноћну тишину.

— Побећи кад воз протутњи — синула је Барту идеја.

Почео је одмах да врши припреме. Решетке су биле причвршћене за плитко узидан рам. Кораци стражара одмичу, а Барт ноктима гребе малтер. Нокти се ломе, прсти крваре. Једва савлађује бол. Кад стражар наиђе, он се повуче у угао и кашљуца да би уверио стражара да је ту. Два часа се борио с рамом и на крају — решетка је била извађена.

Једино питање које је ове ноћи мучило Барта било је да ли ће воз опет протутњати.

Али Барт није имао представу шта се пред затвором налази и где је он уопште. Ипак чврсто је решио да побегне по сваку цену. Ћебе је добро замотао око главе да би се сачувао тешких последица. То је била последња припрема и сада је само чекао да воз протутњи.

Немачки стражар дође до решетке, за тренутак застане, па се опет удаљи. Изнурен од иследђења и болова, Барт једва савлађује умор. Бори се против сна. Јер, ако заспи и не чује воз сутра га чека смрт.

Одједном, из даљине допре шум, постаје све јаснији. Приближава се. Хука, па заглушујућа тутњава. Воз бесомучно јури. Барт скида решетке, стаје на ивицу отвора и скаче у ноћ. Пролетео је поред стражара као сенка док је овај гледао у воз.

Тишина и нови болови, још несноснији. Три кичмена пршљена поломљена. Одозго је Барт чуо кораке стражара испред ћелије, а доле је гледао у немачку патролу која му је тако рећи испред носа пролазила. Ћебетом је притиснуо уста да не би испустио крик од болова. Покушао је да устане и да се што пре уклони са овог опасног места, али га је кичма издала. Неколико часова је пузао потрбушке док није сав исцрпен и крвав стигао до куће једне породице, која му је поњавом умотала грудни кош и уз велике напоре пребацила га метроом за Лион.

Тамо га је прихватио његов шеф Холард, сместио га у болницу и постарао се да га истог дана оперишу и ставе гипс. Трећег дана лежања у болници, лекар је обавестио Барта да Гестапо трага за њим и да одмах мора напустити болницу. Холард је позвао још двојицу обавештајаца који су на носилима пребацили Барта на железничку станицу. Кад је железничар видео болесника на носилима, одлучно је одбио да га прими.

— Без лекарског уверења немачке власти не дозвољавају да превозимо болеснике...

Да би га уразумио, Барт љутито разгрну своју кошуљу. Чиновник је био запрепашћен. На гипсу је љубичастом бојом био нацртан Лоренски крст, високо одликовање за храброст, иначе симбол слободне Француске. Испод крста је писало: „Први падобрански пук". Један уметник, који је са Бартом лежао у болници написао је ове речи на Бартовом гипсу.

— Одмах ћемо му наћи место — одговори чиновник, мислећи да се ради о савезничком падобранцу.

— Ви нам гарантујете за његову безбедност! — додаде Холард и показа чиновнику пиштољ.

Барт је срећно стигао у Швајцарску. Холард га је пренео на леђима преко границе. Исте године Барт се опет вратио у обавештајну мрежу „Ажир" у којој је радио све док Француска није потпуно ослобођена.

... тридесет малих вештачких плажа насуто је недавно у Антибима песком

донетим са Тахитија, Копакабане, Дакара и Палме.

... Енглеска прославља 750-годишњицу Велике повеље о слободи донете 15. јуна 1215. године која у неку руку представља почетак парламентаризма.

... према мишљењу неких научника у јеловнику космонаута главно место заузима поврће слатки

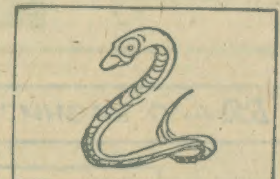

кромпир због своје високе калоричности и витамина А.

... делфин „Флипер" из акваријума Мијами у Флориди је прави феномен у извођењу разних скокова. Осамнаестогодишња Џен Вили успела је да га припитоми и обучи овим вештинама. Овог лета ће њих двоје кренути на турнеју по Енглеској где ће у разним базенима приказивати своју тачку. „Флипер" ће путовати у специјалном авиону са базеном.

... једној змији у зоолошком врту у Лондону, која је озледила око, ставили су стаклено.

Роман о освајању космоса

— 13 —

ТРОЈИЦА У КОСМИЧКОМ БРОДУ

12. октобар 1964. Совјетски научници су још једном изненадили свет: у орбиту се винуо космички брод Васход 1 са три човека. То су: космонаут Владимир Комаров, научник Константин Феоктистов и лекар Борис Јегоров. Ово је први пут да се у орбити налазе и људи који нису само космонаути.

— 14 —

ПРВА КОСМИЧКА ШЕТЊА

18. март 1965. Нова совјетска сензација: из брода Васход II, којим је управљао Павел Бељајев, изишао је његов сапутник Алексеј Леонов и десетак минута „шетао" по космосу.

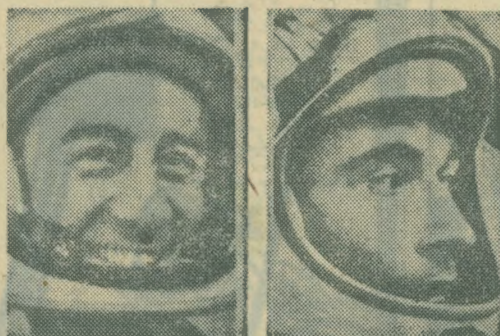

— 15 —

„БЛИЗАНЦИ" ГРИСОМ И ЈАНГ

23. март 1965. Лансирани су први амерички „близанци": Вирџил Грисом и Џон Јанг. У капсули Џемини, тешкој 3.200 кг, направили су три обртаја око Земље.

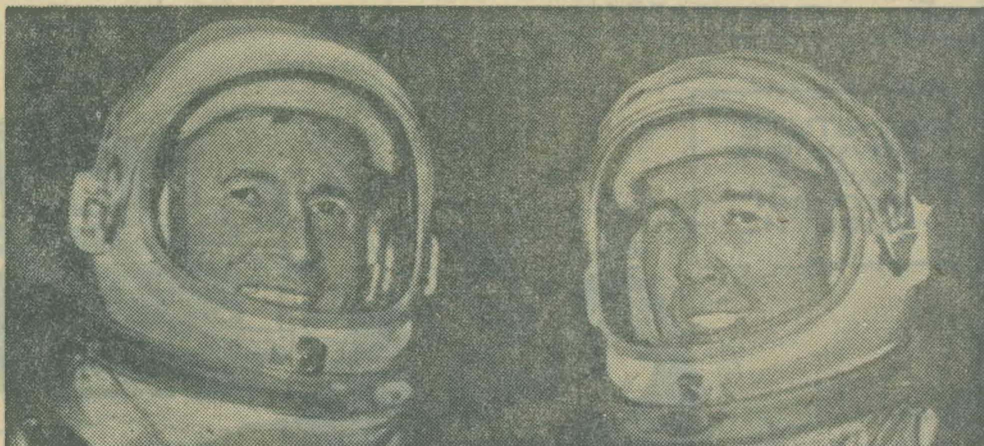

И ВАЈТ СЕ ПРОШЕТАО

Прескочивши неколико планираних етапа, Американци су избацили у орбиту нове „близанце": Едварда Вајта и Џемса Макдивита. Вајт је поновио подвиг свог совјетског колеге: изашао је из кабине. Међутим, план да се приближи другом степену ракете која их је избацила у орбиту и да је додирне — није остварен.

(Крај)

WALT DISNEY

МИКИ

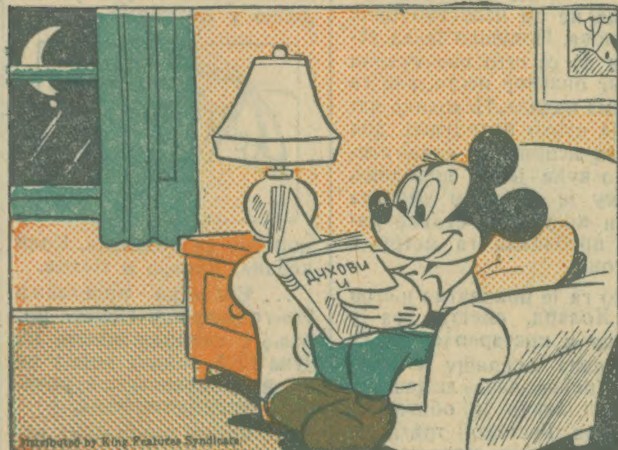

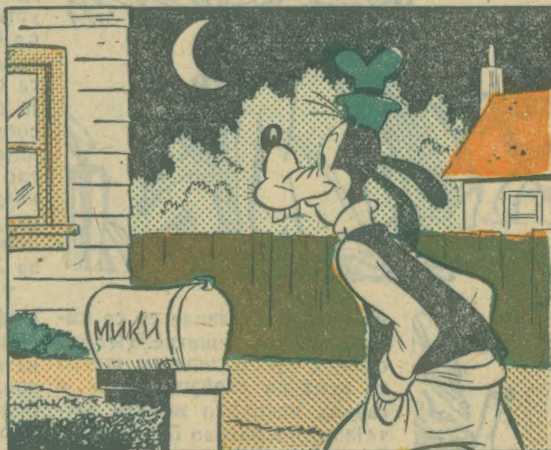

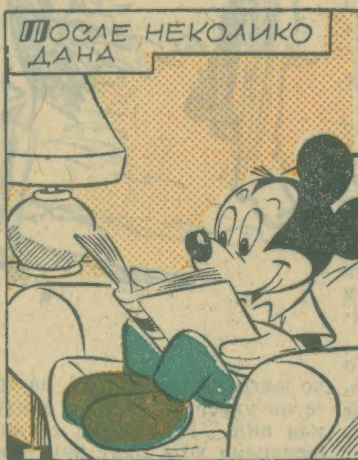

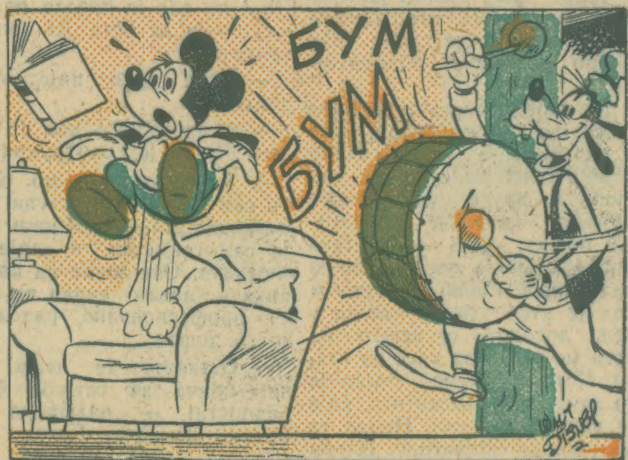

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

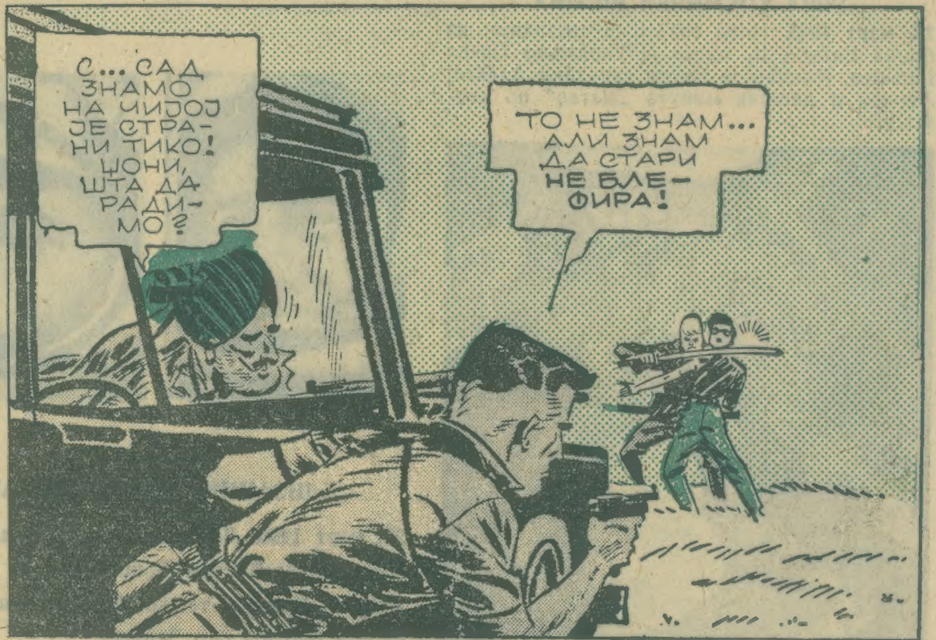

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31 Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин Рукописи се не враћају.